

**ЗАЩИТЕНА МЕСТНОСТ "ПОДА"
ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ
2002-2010**

Април, 2002

БЪЛГАРСКО ДРУЖЕСТВО ЗА ЗАЩИТА НА ПТИЦИТЕ

**БЪЛГАРО-ШВЕЙЦАРСКА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО**

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕЗЮМЕ НА ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ	6
ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ	7
0.1. Основание за разработването на плана.....	7
0.2. Процес на разработване – участници, обществени обсъждания.....	8
0.3. Предназначение и особености на плана	9
ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ ...	10
<i>Обща информация</i>	10
1.0. Местоположение и граници	10
1.1. Площ.....	10
1.2. Фондова и административна принадлежност	10
1.3. Законов статут	10
1.4. Собственост	11
1.5. Управленска структура	11
1.5.1. Организационна структура и администрация	11
1.5.2. Персонал – функции	12
1.5.3. Материално-техническо обезпечаване	12
1.6. Съществуващи проектни разработки.....	13
1.7. Съществуващо функционално зонирание и режими на обекта.....	13
<i>Характеристика на абиотичните фактори</i>	13
1.8. Климат.....	13
1.8.1. Фактори за формиране на местния климат	13
1.9. Геология и геоморфология.....	16
1.9.1. Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия.....	16
1.9.2. Геоморфология на релефа	16
1.10. Хидрология и хидробиология.....	16
1.10.1. Хидрология и хидрография.....	16
1.10.2. Хидрохимия.....	17
1.11. Почви.....	18
1.11.1. Разпространение и характеристика на почвите	18
1.11.2. Почвени процеси.....	18
<i>Биологична характеристика</i>	18
1.12. Екосистеми и биотопи	18
1.13. Растителност.....	19
1.13.1. Класификация на растителността.....	19
1.13.2. Характеристика на горскодървесна растителност.....	20
1.14. Флора.....	20
1.14.1. Низши растения и гъби	20
1.14.2. Висши растения.....	21
1.14.2.1. Богатство на таксони и природозащитно значими таксони	21
1.14.2.2. Лечебни растения.....	22
1.15. Фауна.....	22
1.15.1. Безгръбначни животни	22

1.15.2. Риби	23
1.15.3. Земноводни и влечуги	23
1.15.4. Птици	23
1.15.5 Бозайници	27
<i>Културна и социално-икономическа характеристика</i>	<i>27</i>
1.16. Ползване на обекта и социално-икономически аспекти	27
1.16.1. Население и демографска характеристика	27
1.16.2. Селищна мрежа	28
1.16.3. Техническа инфраструктура, застроени площи, сгради	28
1.16.4. Селско стопанство	28
1.16.5. Горско стопанство.....	29
1.16.6. Лов, риболов, събиране на природни продукти.....	29
1.16.7. Туризм, рекреация, спорт, услуги	29
1.16.8. Промисленост	29
1.16.9. Информираност на обществеността за обекта и отношение към него	30
1.16.10. Природозащитно образование	30
1.16.11. Научни изследвания	30
1.16.12. Досегашни преки дейности за опазване на защитената местност	31
1.17. Настоящо ползване на прилежащите територии	32
1.17.1. Население и демографска характеристика	32
1.17.2. Селищна мрежа, техническа инфраструктура,	32
1.17.3. Селско стопанство	33
1.17.4. Горско стопанство.....	33
1.17.5. Лов, риболов, събиране на природни продукти.....	33
1.17.6. Туризм, рекреация, спорт, услуги	34
1.17.7. Промисленост	34
1.17.8. Териториално планиране	34
1.17.9. Други	34
1.18. Културно-историческо наследство	35
1.18.1. История на прилежащите територии	35
1.18.2. История на "Пода"	35
1.18.3. Културно-исторически находки в защитената местност	37
1.19. Ландшафт.....	37
1.19.1. Структура на ландшафта.....	37
1.19.2. Естетически качества.....	38
1.20. Състояние на компонентите на околната среда.....	38
<i>Първа оценка</i>	<i>39</i>
1.21. Значение за биологичното разнообразие.....	39
1.21.1. Световно значение	39
1.21.2. Европейско значение	39
1.21.3. Национално значение	39
1.22. Значение за системата от защитени територии.....	40
1.23. Значение за хората, местните общности и обществото	40
ЧАСТ 2: ЦЕЛИ	41
2.1. Идеални и дългосрочни цели.....	41
2.2. Заплахи и ограничения.....	42

2.2.1. Заплахи.....	43
2.2.1.1. Естествени заплахи.....	43
2.2.1.2. Предизвикани от човека заплахи.....	43
2.2.2. Ограничения.....	46
<i>Втора оценка.....</i>	<i>47</i>
2.3. Управленски цели.....	47
2.3.1. Управление на природните компоненти.....	47
2.3.2. Управление на посетителите.....	49
2.3.3. Образование и обучение.....	49
2.3.4. Партньори и местни общности.....	50
2.3.5. Функциониране на администрацията.....	51
ЧАСТ 3: ЗОНИРАНЕ, РЕЖИМИ И НОРМИ.....	52
3.1. Зона с висока конзервационна значимост.....	54
3.2. Зона за свободен достъп.....	55
3.3. Туристическа зона.....	56
3.4. Зона за ограничаване на човешкото въздействие.....	57
ЧАСТ 4: ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ.....	58
4.1. Управление на природните компоненти.....	58
4.1.1. Програма за екологичен мониторинг.....	58
4.2. Управление на посетителите.....	59
4.3. Образование и обучение.....	60
4.4. Партньори и местни общности.....	60
4.5. Функциониране на администрацията.....	61
5.0 ТРИГОДИШЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЗМ“ПОДА”.....	63
РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ.....	67
БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА.....	72

ПРИЛОЖЕНИЯ:

Приложение I (Таблицы)

- Таблица 1.** Систематичен списък на видовете водорасли и тяхното разпространение в ЗМ "Пода" в точките на пробовземане (А - Н).
- Таблица 2.** Структура на фитопланктона в защитена местност "Пода".
- Таблица 3.** Флорен състав на защитена местност "Пода".
- Таблица 4.** Геоелементен състав на флората на ЗМ "Пода" - гр.Бургас.
- Таблица 5.** Количество (N) и биомаса (B) на зоопланктона и зообентоса в защитена местност "Пода".
- Таблица 6.** Систематичен списък на зоопланктонните и зообентосните организми и тяхното разпространение в защитена местност "Пода".

- Таблица 7.** Списък на видовете безгърначни животни, обитаващи защитена местност "Пода".
- Таблица 8.** Систематичен списък на видовете риби, обитаващи защитена местност "Пода" и прилежащите водни басейни.
- Таблица 9.** Качествен състав на храната при изследваните видове риби в ЗМ "Пода".
- Таблица 10.** Систематичен списък на видовете земноводни и влечуги, обитаващи защитена местност "Пода".
- Таблица 11.** Списък на видовете птици установени в "Пода" до 31.12.2000 г.
- Таблица 12.** Природозащитен статус на видовете птици установени в "Пода".
- Таблица 13.** Систематичен списък на видовете бозайници, обитаващи защитена местност "Пода".

Приложение II (Фигури)

- Фиг.1.** Географско местоположение на защитена местност "Пода" спрямо комплекса езера около Бургас.
- Фиг.2.** Граници на защитена местност "Пода".
- Фиг.3.** Условно зонирание на защитена местност "Пода".
- Фиг.4.** Динамика на нивата на подземните и повърхностни води в защитена местност "Пода".
- Фиг.5.** Разположение на пунктовете за пробовземане - (фитопланктон; зоопланктон; зообентос; ентомологични капани; рейки и пиезометри).
- Фиг.6.** Промяна в степента на обща минерализация на водоемите в защитена местност "Пода".
- Фиг.7.** Хабитати в защитена местност "Пода" (по CORINE).
- Фиг.8.** Карта на растителността в защитена местност "Пода".
- Фиг.9.** Развитие на тръстиковите масиви на територията на защитена местност "Пода" (аеро-фотоснимка от 1965).
- Фиг.10.** Развитие на тръстиковите масиви на територията на защитена местност "Пода" (аеро-фотоснимка от 1978 г.).
- Фиг.11.** Развитие на тръстиковите масиви на територията на защитена местност "Пода" (аеро-фотоснимка от 1986 г.).
- Фиг.12.** Развитие на тръстиковите масиви на територията на защитена местност "Пода" (аеро-фотоснимка от 1995 г.).
- Фиг.13.** Разпространение на рибите в защитена местност "Пода".
- Фиг.14.** Минало и настоящо използване на територията на защитена местност "Пода".
- Фиг.15.** Дейности на БДЗП за проучване и опазване на защитена местност "Пода".
- Фиг.16.** Използване на земята в съседни територии на защитена местност "Пода".
- Фиг.17.** Територията на защитена местност "Пода" в миналото (карта - 1937 г.).
- Фиг.18.** Зонирание на защитена местност "Пода".

Приложение III (Документи)

Заповед N 433/04.04.1989, издадена от бившия КОПС (ДВ 37/1989).

Акт № 2372/22.11.2001 за държавна собственост на Областния управител гр. Бургас

РЕЗЮМЕ НА ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ

Обект: Защитена местност (ЗМ) "Пода" - блатиста влажна зона с площ: 100.7 ха.

Местоположение: Непосредствено до южната индустриална зона на гр. Бургас - Корабостроителен и кораборемонтен завод (ККЗ) "Илия Бояджиев". Координати: 27°27'00"E; 42°27'30"N; UTM-гريد: NH 30; NG 39.

Природозащитен статус: Защитена местност от: 20.04.1989 г.
Орнитологично Важно Място от: 1989 г.
КОРИНЕ място от: 1994 г.

Управленска инфраструктура: Собственик на мястото: държавата
Стопанин на място: Българско дружество
за защита на птиците (БДЗП)

Описание на мястото: Блатиста влажна зона, разположена на морския бряг. Възниква като част от Бургаско-Мандренския лиман. Впоследствие се обособява като най-източната лагунна част на Мандренското езеро. По антропогенни причини след 1960 г. местността променя облика си, но по-късно възстановява естествения си вид. Понастоящем въпреки сравнително малката ѝ площ се е обособила мозайка от различни хабитати - сладководни, бракични, солени, хиперхалинни водоеми, разливи и др. "Пода" е типичен представител на лагуна с естествени местообитания, макар и вторично развити.

Значимост: В защитената местност, чиято площ е само 1 кв. км, са установени 249 вида птици, което е едно от местата с най-висока концентрация на видове в Европа. В "Пода" се намира единствената колония на бял лопатар(*Platalea leucorodia*) и блестящ ибис(*Plegadis falcinellus*) по Черноморското крайбрежие. В нея гнездят чаплови птици: сива(*Ardea cinerea*), малка бяла(*Egretta garzetta*), червена(*Ardea purpurea*), нощна(*Nycticorax nycticorax*) и гривеста(*Ardeola ralloides*) чапли. Постоянно е присъствието в местността и на малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*). От специален интерес са включените в Червената книга на България 5 вида растения и 6 вида животни, както и новооткритите за страната видове: кучата лобода(*Chenopodium botryoides*), паяка(*Callilepis cretica*) и късокрилите бръмбари(*Pseudocypus cupreus* и *Ocyrops simulator*). Територията на защитената местност е местообитание и на други редки растителни и животински видове, сред които са балканската чесновница (*Pelobates syriacus balcanicus*), ивичестия смок (*Elaphe quatrolineata sauromates*), видрата (*Lutra lutra*) и др.

Управленска политика: Да се опази местността, като ключово за Черноморското крайбрежие и страната място, поддържащо голямо разнообразие от растителни и животински видове. В близко бъдеще "Пода" да се превърне в територия, осигуряваща устойчивото опазване на редки и застрашени видове.

Планирани основни дейности:

Прилагане на изискванията на Закона по отношение опазването на защитената местност. Поддържане и направляване на естествените природни процеси, с

оглед местността да предоставя оптимални условия за гнездене, стационариране при миграция и зимуване на птиците и опазване на другите групи организми.

Управление на растителността, в частност на тръстиките масиви. Поддържане и построяване на нови съоръжения, подпомагащи гнезденето на птиците (наколни и насипни острови; гнезда за чаплови птици; къщички и платформи за патици и др.).

Развиване и поддържане на Природозащитен център "Пода", както средище за генериране и устойчиво развитие на природозащитата в района на Бургаските влажни зони, което да включва както преки природозащитни дейности, така и въвличане на местните хора, работа с местните власти, медиите, природозащитно образование и осведомяване.

Осъществяване на мониторингови програми върху гнездящите, мигриращите и зимуващите видове птици, върху водния баланс и химичния състав на водите, растителните съобщества (състояние и развитие), фито-, зоопланктона и зообентоса (степен на развитие на водоемите), рибните популации (състояние, хранителен спектър и участието им в храната на птиците), както и на други групи безгръбначни и гръбначни животни.

ЧАСТ 0: ВЪВЕДЕНИЕ

0.1. Основание за разработването на плана

Опазването на защитена местност (ЗМ) "Пода" произтича от редица национални и международни документи. Преди всичко, това е Чл. 15 от Конституцията на Република България (1991 г.) за осигуряване опазването и възпроизводството на околната среда, поддържането и разнообразието на живата природа. Настоящият План за управление (ПУ) отговаря на изискванията на Раздел II на Закона за защитените територии (1998 г.) и на Наредбата за разработване на планове за управление на защитени територии (2000 г.). Изготвянето и прилагането на Плана за управление е в изпълнение на Националния план за действие за приоритетните влажни зони (1995 г.) и на Националния план за опазване на биологичното разнообразие на България (2000 г.). Планът за управление е и прилагане на Националната стратегия за опазване на биоразнообразието (1994 г.) и на Общоевропейската стратегия за опазване на биологичното и ландшафтно разнообразие (1996 г.). Планът и произтичащите от него дейности за ЗМ "Пода" и прилежащите влажни зони са пряко изпълнение на ангажиментите, поети от Република България по Рамсарската (в сила от 1974 г.), Бернската (от 1991 г.) и на Конвенцията за биологичното разнообразие (от 1996 г.). Обявяването и управлението на ЗМ "Пода" представлява и прилагане на Директивата на ЕС за опазване на дивите птици (79/409/ЕЕС) и на Директивата за съхранение на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (92/43/ЕЕС). Това допринася за улесняване на процеса на присъединяване на България към Европейския съюз. Опазването на ЗМ "Пода" е от съществено значение за изграждането на националната и европейската екологична мрежа.

През 1988 г. Българското дружество за защита на птиците (БДЗП) направи предложение местността "Пода" край гр. Бургас да бъде обявена за защитена местност. След извършване на предвидените от закона процедури, със заповед N 433 от 20.04.1989 г. на бившия КОПС (Държавен вестник, брой 37 от 1989 г.) "Пода" бе обявена за защитена местност. С Акт № 2372/22.11.2001 г. за държавна собственост на Областния управител на гр. Бургас тя е предоставена за стопанисване на БДЗП.

Това е една от малкото защитени територии в България, стопанисвани от неправителствена организация (НПО).

Българското дружество за защита на птиците е обществена природозащитна организация, създадено през 1988 г. с цел опазване на птиците и техните местообитания. В сътрудничество с Министерството на околната среда и водите (МОСВ) БДЗП пристъпи към практическо опазване на поверената му защитена местност. През 1992 г. Дружеството разработи проект "Опазване и природозащитно образование в защитена местност "Пода", който бе одобрен от Швейцарското правителство и бе включен в започналата през 1994 г. Българо-Швейцарска програма за опазване на биоразнообразието (БШПОБ). В рамките на този проект бе предвидено изграждането на Природозащитния център "Пода" и разработване на План за управление на защитената местност.

Законът за защитените територии (1998 г.) дава възможност, но не задължава стопаните на защитени местности да разработват планове за управление за тях. Предвид международната значимост на ЗМ "Пода", БДЗП се ангажира с изготвянето на план за управление, като инструмент за успешно опазване на тази територия.

0.2. Процес на разработване – участници, обществени обсъждания

Планът за управление на ЗМ "Пода" е резултат от сътрудничеството между Министерството на околната среда и водите и Българското дружество за защита на птиците, осъществено в рамките на Българо-Швейцарска програма за опазване на биоразнообразието. Планът бе разработен през Първата фаза на Програмата - 1994-1997 г. по задание според договореността между МОСВ и БШПОБ. Бяха проведени изследвания за уточняване на основните параметри (абиотични и биотични) на защитена местност "Пода" и прилежащите ѝ влажни зони.

Планът за управление е разработен от научен екип, включващ около 30 специалисти от Института по зоология, Централната лаборатория по екология, Националния природонаучен музей към Българската академия на науките, Биологическия и Геолого-географския факултет на Софийския университет, Минно-геоложкия университет, Пловдивския университет, служители на администрацията на защитената местност, специалисти от БДЗП, Швейцарската асоциация за защита на птиците/BirdLife-Швейцария и БШПОБ.

Първоначалният вариант на Плана е завършен през 1997 г., като негов основен автор е Милен Маринов. Приетият през 1998 г. Закон за защитените територии постави нови изисквания пред плановете за управление, което наложи съществено преработване на документа, за да добие той настоящия си вид. Това бе извършено с консултации и обсъждания с експертите от Националната служба за защита на природата при МОСВ, с различни специалисти от БДЗП, БАН, университети и други. Преработката е извършена от Антон Ковачев, специалист по природозащитата, образованието и връзките с обществеността към Природозащитния център на БДЗП. Основен консултант при изготвянето на плана е д-р Петър Янков (БДЗП).

0.3. Предназначение и особености на плана

Предназначението, целите на управление, режима на опазване и ползване на защитените местности се определят от Закона за защитените територии. За всяка конкретна защитена местност, с оглед на нейните особености, изискванията на закона се конкретизират и доразвиват чрез нейния План за управление. По такъв начин, този план е основният документ, който регламентира режимите, нормите и действията на съответната територия.

Преди всичко, планът за управление дава описание на основните елементи на защитената местност. То включва характеристики на абиотичните фактори, на флората и фауната, но и на социалните дадености. Защитената местност се описва и в контекста на прилежащите ѝ територии. Използвани са всички достъпни данни, както от литературни източници, така и от целенасочени проучвания на ЗМ "Пода", извършени през периода 1994-1997 г. и допълнени с изследвания и през следващите години до 2001 г. Научните данни са анализирани и представени с оглед на тяхното значение за опазването на защитената територия. Пълната информация за различните елементи на защитената местност се съдържа в научните доклади към настоящия план, дадени в отделно приложение, в базата данни на Природозащитния център "Пода", както и в Националната банка за орнитологична информация при БДЗП. Въпреки че планът за управление е изготвен на основата на значителен обем данни, има някои елементи на ЗМ, които са по-слабо проучени. Сред тях са особеностите на геоморфологията, хидрогеологията и някои други.

На второ място, планът дава две оценки на значимостта на природните и социално-икономически дадености на територията. В първата оценка са определени елементите на ЗМ със световна, европейска и национална значимост. На тяхна основа са изведени идеалните и дългосрочните цели на защитената местност. При втората оценка се разглеждат заплахите за ЗМ. Тази оценка служи като основа за обективен избор на управленските (оперативните) цели. Тези цели са конкретни и обвързани с определен период от време. В тях са описани резултатите, които трябва да бъдат постигнати през десетгодишния период на действие на плана за управление. Оперативните цели на ЗМ са залегнали в основата на зонирането на защитената местност. Законът за защитените територии не изисква определени зони за защитените местности. Но по аналогия със зоните, които законът предвижда за други категории защитени територии, в плана за управление са описани четири зони. Направено е описание на предназначението на всяка зона, териториалния ѝ обхват, режимите и свързаните с тях норми, за да се постигне предназначението на всяка от тях. Планът съдържа описание на приоритетите, програмите и съставлящите ги проекти. Осъществяването на последните се очаква да доведе до постигане на управленските (оперативните) цели. Накрая, планът за управление завършва с тригодишен работен план, в който са отразени приоритетните програми и проекти, както и необходимите за тях ресурси.

ЧАСТ 1: ОПИСАНИЕ И ОЦЕНКА НА ЗАЩИТЕНАТА ТЕРИТОРИЯ

Обща информация

1.0. Местоположение и граници

Защитената местност "Пода" се намира на брега на Черно море до южната промишлена зона на гр.Бургас. Представлява част от комплекса на Бургаските влажни зони, съставен от три големи езера: Атанасовско, Бургаско (или Вая) и Мандренско (Фиг.1, Приложение 1). Тя е най-източната лагунна част на Мандренското езеро. На изток граничи с Черно море (морския бряг и границата на блатната растителност), на запад - с шосето Бургас - Созопол, на север - с оградата на корабостроителния и кораборемонтен завод "Илия Бояджиев" и на юг - с канала, свързващ Мандренското езеро с морето (Фиг.2). Географските координати на местността са: 27°27'00" E; 42°27'30" N. ЗМ "Пода" попада в два UTM квадрата: NH 30 и NG 39 (Фиг.2, Приложение 1). Настоящият План за управление обхваща преди всичко територията на ЗМ "Пода", но във връзка с разработването му са проведени изследвания и на непосредствено прилежащите ѝ и функционално свързани с нея участъци: Узунгерен и канала, северно от него до стената на язовир "Мандра" и залива Форос .

Въпреки относително малката си територия, защитената местност представлява сложна мозайка от различни по характер участъци. С оглед на техническото улесняване опазването на територията, на тези участъци бяха дадени имена, отразяващи най-характерната им особеност (Фиг.3, Приложение 1). Тези имена ще бъдат използвани и по-нататък в описателната и предписателната част на Плана за управление, като се очаква да се утвърдят в практиката на защитената местност в бъдеще.

1.1. Площ

Защитената местност заема площ от 100,7 ха.

1.2. Фондова и административна принадлежност

Територията на защитена местност "Пода" съгласно Закона за устройство на територията се отнася към категорията "Защитени територии". Административно ЗМ "Пода" е разположена в землището на гр. Бургас (на бившето село Меден рудник, сега квартал на града), т.е. - в пределите на Бургаска област.

1.3. Законов статут

Местността "Пода" е обявена за защитена по предложение на Българското дружество за защита на птиците със Заповед № 433 от 20 април 1989 г. на Министерството на околната среда и водите (тогава Комитет за опазване на околната среда), обнародвана в Държавен вестник бр. 37/1989 г. (Приложение 3).

Защитената местност е включена през 1989 г. в Европейския списък на ОВМ като част от Мандренското езеро (BG - 005). Под този код тя фигурира и в изготвеното от

BirdLife International ново издание на Орнитологично важните места в Европа. ЗМ "Пода" попада и в КОРИНЕ сайт "Мандра" с код 089.

1.4. Собственост

Като част от бреговата ивица и като блато "Пода" е било винаги държавна собственост. С решение № 10043 на Поземлената комисия гр. Бургас от 22.11.1995 г. и с Акт № 2372/22.11.2001 г. на Областния управител на гр. Бургас, за собственик на земите, в които попада ЗМ "Пода", е потвърдена държавата. Съгласно Чл. 10. (1) на Закона за защитените територии собствеността на държавата върху ЗМ "Пода" е публична.

С решение на Министерския съвет от 7 юли 1999 г. сградата на построения от Българското дружество за защита на птиците Природозащитен център "Пода" е собственост на БДЗП.

По силата на Заповедта за обявяване (1989 г.) и на режимите, които тя постановява, както и по силата на Закона за защитените територии (1998 г.) в ЗМ "Пода" няма отдадени сервитутни или други права на други юридически и физически лица.

1.5. Управленска структура

1.5.1. Организационна структура и администрация

Стопанисването на територията е официално възложено на Българското дружество за защита на птиците с Акт № 2372/22.11.2001 г. на Областния управител на гр. Бургас (Приложение 3).

Контролът по прилагане на законодателството се осъществява от Министерството на околната среда и водите (МОСВ) в лицето на регионалното му подразделение - Районната инспекция по околната среда и водите (РИОСВ) - Бургас.

В исторически план опазването на защитената местност е започнало веднага след предоставянето ѝ на БДЗП за стопанисване. Бе извършено маркиране на границите на местността, както с предвидените по Закон знаци (бяла и червена ивица), така и със специално изготвени информационни табели. Последните в кратко време след поставянето им бяха унищожени. Бяха правени многократни опити за разрешаване на проблема с неконтролното навлизане на хора, коли, добитък, скитащи кучета и котки, с браконьерския лов и риболов, както и постоянното присъствие на рибарските бригади на територията на ЗМ. Поради липсата на постоянен персонал тези опити се оказаха неуспешни. Затова през 1992 г. БДЗП разработи специален проект "Опазване и природозащитно образование в защитената местност Пода" за финансиране от Швейцарското правителство в рамките на БШПОБ. През първата фаза на Програмата (1994-1997 г.) бе разработен Плана за управление на ЗМ и бяха осъществени приоритетните действия по него, построи се Природозащитен център "Пода" и бяха подготвени специалисти за управление и опазване на защитената местност. През Втората фаза на БШПОБ (1998-2000 г.) БДЗП се ангажира с дейностите по опазване и развитие на механизмите за устойчиво съществуване на Природозащитния център "Пода", като част от проекта Бургаски влажни зони. През Третата фаза на Програмата (2001-2004 г.) се предвижда доразвиване на устойчив механизъм за опазване, контрол и управление на ЗМ "Пода".

1.5.2. Персонал – функции

Понастоящем БДЗП поддържа администрация на ЗМ "Пода" от двама души на пълно работно време: управител и отговорник по природозащитата, образованието и връзките с обществеността. Освен тях по договор работят още трима души, които осъществяват охраната на Природозащитния център и ЗМ. По същество тази администрация е специализираният орган на БДЗП за управление и охрана на "Пода", за прилагане на Плана за управление, организиране на предвидените в този план дейности, за въвличане на обществеността в опазването на ЗМ, за развиване на образователни дейности, екотуризъм и т.н. Управителят осъществява цялостното ръководство и координация на дейностите, подготвя и предвижда необходимата документация, осъществява връзката със заинтересованите страни, както и стопанските дейности, свързани с опазването на ЗМ "Пода". Тъй като БДЗП е сдружение с нестопанска цел, с оглед на стриктното спазване на Закона, Дружеството създаде своя фирма "Неофрон" ЕООД, чрез която се осъществяват стопанските дейности, в това число - и тези в "Пода". Отговорникът по природозащитата, образованието и връзките с обществеността организира и координира цялостната природозащитна дейност в защитената местност, включително прилагането на ПУ, мониторинга, спешните природозащитни действия, привличането на доброволци, природозащитното образование и възпитание, дейностите по екотуризъм, както и цялата документация, свързана с това.

Организираната от управителя **охрана** опазва както Природозащитния център, така и самата защитена местност. В задачите ѝ влиза недопускане проникването на превозни средства, стада и други на територията на ЗМ, както и безконтролното навлизане на хора. Охраната действа през времето от 17.30 ч. до 8.30 ч., като през часовете на стандартното работно време функциите ѝ се поемат от двамата служители.

Както се вижда от характера на задълженията и обема на работата (особено предвид на обстоятелството, че "Пода" се намира в непосредствена близост до многохиляден град, чието население нараства многократно през размножителния сезон на птиците), настоящият персонал е крайно недостатъчен. Липсата не може да бъде компенсирана в достатъчна степен от доброволците от БДЗП - клон Бургас, които подпомагат служителите на ЗМ.

1.5.3. Материално - техническо обезпечаване

На територията на защитената местност има една единствена сграда - на Природозащитния център "Пода". Тя е едноетажна масивна постройка със застроена площ 210 кв.м, специално построена от БДЗП в рамките на посочения по-горе проект за нуждите на опазването на защитената местност. Разполага с лекционна зала, библиотека, офис на администрацията на ЗМ, стая за доброволци и сервизни помещения. Разположена е на ключовото за навлизане в ЗМ място и се явява сигурно средство за регулиране на достъпа на превозни средства до територията, което преди построяването ѝ беше един от основните застрашаващи фактори. Природозащитният център е обезпечен с необходимото оборудване за изпълняване на основните си функции по опазване на защитената местност.

1.6. Съществуващи проектни разработки

Систематичното и професионално опазване на защитената местност стана възможно след одобряването и финансирането на разработения през 1992 г. от Българското дружество за защита на птиците проект "Опазване и природозащитно образование в защитената местност "Пода". Чрез него паралелно бяха създадени настоящия План за управление и Природозащитния център "Пода". Проектът спечели международната награда "Хенри Форд" за 1995/96 г. С това за първи път българска организация се включи в системата на ежегодната инициатива "Европейски природозащитни награди на името на Хенри Форд".

Администрацията на Природозащитния център "Пода" и БДЗП са подготвили и предложили за финансиране още 4 допълнителни проекта, с които се цели обезпечаване на по-нататъшното опазване и управление на защитената местност.

1.7. Съществуващо функционално зонироване и режими на обекта

Заповедта за обявяване на защитената местност (Държавен вестник, бр. 37/1989 г.) не предвижда функционално зонироване на територията ѝ. Във връзка с ефективното ѝ опазване и възможностите, които дава Закона за защитените територии (1998 г.), такова зонироване е направено с настоящия план за управление в Част 3.

С посочената по-горе заповед са въведени режими, които отговарят на спецификата на защитена местност "Пода" и на целите на управлението ѝ. Същите са изложени изцяло в Част 3 на настоящия план за управление.

Характеристика на абиотичните фактори

1.8. Климат

1.8.1. Фактори за формиране на местния климат

Върху местния климат преди всичко оказват влияние общите климатични особености на страната като цяло. Това е най-напред разположението на страната в южната част на Умерения климатичен пояс и на прехода към Субтропичния пояс. Това определя континентално и океанско климатично влияние. Климатът е под влияние на атмосферната циркулация от морски арктични, морски умерени, арктични континентални, умереноконтинентални и тропични континентални въздушни маси. Средната годишна температура на въздуха е 10,5°C, а средната годишна амплитуда - 24-26°C. За страната като цяло преобладават северозападни и североизточни ветрове, като Черноморското крайбрежие попада сред най-ветровитите части на България. Средните годишни валежи за страната са 670-700 mm. По отношение на зимната покривка Черноморието е сред местата, където тя се задържа най-кратко (10-15 дни), при наличие на покривка през 200-250 дни във високите планини. Годишната сума на валежите е 74 млрд. м³.

Важен фактор за формиране на местния климат са и особеностите на климатичния район, в който попада защитената местност "Пода". Това е **климатичния район** на Бургаската низина - един от трите климатични района на Черноморската подобласт от Континентално-средиземноморската климатична област. Черно море е главен

определящ фактор за климатичните особености в района. Ролята на този огромен по територия и обем водоем се изразява преди всичко в температурно отношение. Затоплящото му влияние се проявява от средата на октомври до края на февруари. През летните месеци и през пролетта ефектът е обратен. Това обуславя намаляване на температурните амплитуди. По отношение на **валежите** "Пода" попада на границата между преходно-континенталния и субтропичния тип валеж - по линията с. Факия - езеро Мандра. Годишната сума на валежите за крайбрежната част на района се колебае между 520 и 580 mm. Най-големи валежи падат през юни-ноември, а най-малки - през август-септември. **Средната годишна температура на въздуха** е между 12 и 13°C. Този район се очертава като един от районите с най-мек зимен режим. През цялата зима само около 20 дни имат отрицателна средна температура.

Имайки предвид местоположението на "Пода", като обща закономерност може да бъде изтъкнат типичния за умерените географски ширини зонален - западен **атмосферен пренос**. На фона на тази закономерност характерът на циркулационния фактор определя ветровете като непостоянни и неперодични.

1.8.2. Елементи на климата

Температура: Средномесечните температури за района на Бургас, в непосредствена близост до който е разположена ЗМ"Пода", варират от 2,1 °С до 22,4 °С (Табл. 1).

Таблица 1. Средномесечна температура за района на гр. Бургас

Месец	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Температура	2,1	3,6	5,8	10,5	15,8	20,0	22,4	22,4	19,0	14,1	9,5	4,8

Прави впечатление, че те остават положителни и през зимните месеци. За условията на България е прието да се счита, че под 5°C вегетация практически няма. В това отношение е важно да се знаят средностатистическите дати, при които става трайно преминаване на температурите над и под 5°C. За района на Бургас те са 5 март и 15 декември. В сравнение с останалите части на България трайното преминаване на тази температурно обезпечена вегетационна бариера тук настъпва по-рано. В същото време слизането под 5°C става едва през средата на декември. Това се дължи основно на високата топлемост на голямото количество вода, респективно на голямото количество топлина, акумулирана в Черно море. Въпреки че средномесечните температури в Бургас остават положителни, то отрицателни температури през зимата са нещо обичайно. В Табл. 2 са представени достигналите досега абсолютни минимални температури за 30 годишен период на наблюдение.

Таблица 2. Достигнати абсолютни минимални температури за района на гр. Бургас

Месец	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Температура	-18,3	-18,1	-10,4	-1,3	-3,8	6,0	11,5	10,9	4,2	-0,6	-7,8	-10,3

Дългогодишните наблюдения върху минималните температури показват ясно изразена тенденция към повишаване на температурата за декември-януари през

периода 1951-1981 г. в сравнение с по-предишни периоди. Очертава се и тенденция за понижаване на летните минимума, но тя е значително по-слабо изразена.

Валежи: Средно многогодишната сума на валежите, определена на базата на редица от 50 годишни наблюдения, е 546 мм и е по-ниска от средната за България. През различните години тя показва голяма изменчивост. Много важна е характеристиката на валежите на вътрешно годишното разпределение на валежните суми. 47% или 256 мм са валежите, падащи през периода април-септември, който съвпада с основния вегетационен период. 53% или 288 мм са валежите през периода октомври-март.

По сезони валежите са общо взето балансирани, т.е. те са характерни за преходно-континентална климатична зона.

Фото-синтетична активна радиация (ФАР): За произведената през годината биологична продукция ФАР има много важно значение. Органичното вещество, получено в резултат на фотосинтезата благодарение на ФАР представлява 90%-95% от цялата суха маса. От приведените данни в Табл.3 се вижда, че максималната стойност на ФАР е през юли, а през юни стойностите са по-високи от тези през август, независимо че продължителността на слънчевото греене през август е по-голямо. Всичко това е от съществено значение за изхранване на новоизлюпеното поколение на птиците.

Таблица 3. Годишно разпределение на фото-синтетичната активна радиация за района на гр. Бургас (ведените данни са $Kcal/sm^2 = 41.9 MJ/sm^2$)

Месец	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Год.
ФАР	2,14	3,05	4,84	5,88	8,03	8,67	9,24	8,31	6,12	3,81	2,52	1,80	64,41

Ветровете: Вятърът, като основен елемент на климата, има значение при характеризиране на атмосферната циркулация. За разглежданата територия обаче от съществено значение е бризовата циркулация.

За района на Бургас е характерен относително малкият дял на дните без вятър. Това предопределя по-добрата естествена възможност за почистване на въздушния басейн над територията, за която са характерни крупни замърсители на въздуха, между които от най-голямо значение е "ЛУКОЙЛ Нефтохим".

Средномесечната скорост на вятъра е относително постоянна. Най-голяма е тя през март - 44 м/сек., а най-малка през декември 2,9 м/сек. През останалите месеци, тя обикновено се вмести между 3 и 2,5 м/сек. На фона на така очертаните максимуми - февруари-април и минимума - ноември-януари се очертават и два вторични екстремума - септември – 3,2 м/сек. и юни – 3,1 м/сек. Вторичният минимум през май-юни (3,3-3,1 м/сек.) вероятно оказва влияние върху гнездящите в защитената територия птици, като се има в предвид, че по-това време ново излюпилите се малки все още не са заякнали.

Бризовата циркулация най-вероятно оказва влияние върху орнитофауната като:

- намалява облачността и допринася за увеличаване на слънчевото греене през топлото полугодие на годината;

-намалява вертикалните температурни градиенти и дори причинява динамични температурни инверсии, които пречат на формиране на конвективна облачност (по-малко валежи);

-спира дневното повишаване на температурата и предизвиква понижаване на средните максимални температури с 3°C-4°C в сравнение със съседната територия на запад;

-преносът на по-влажен и по-хладен въздух определя и по-висока абсолютна и относителна влажност на въздуха. Тя е 15%-20% по-висока от съседните територии;

-създава благоприятни условия за пасивен полет на реещите се птици през периода на миграция и ги улеснява да използват "Пода" за почивка и хранене;

1.9. Геология и геоморфология

1.9.1. Геоложки строеж, морфоструктури и морфометрия

Защитената местност "Пода" попада в най-големия в България лиман – Бургаско-Мандренския, с дължина 19 км, максимална ширина 6,3 км и с площ от 108,6 кв.км. Местността е разположена върху холоценски седименти с мощност до 50 м по плажовата ивица. В тях има два торфени слоя, единият от които е на дълбочина 28-29 м, а вторият – на 35-37 м. По-дълбокият торфен слой съдържа метан, чакъли и културни останки. Има открити фосили, като тези от тях, установени под 10 м са свързани с древночерноморската трансгресия (първата фаза на осоляването на залива).

1.9.2. Геоморфология на релефа

Местността е разположена върху Бургаския синклинорий с вложения в него Бургаски грабен. Като цяло движенията на земната кора са свързани с потъване на Бургаската низина с 1,46 мм годишно. Основната скала са ценонски вулканици и туфи, върху които е разположен палеоген, над него – неоген, плейстоцен и холоценски наслаги. Самата плажна ивица на защитената местност се състои от алевритов кварцов пясък.

1.10. Хидрология и хидробиология

1.10.1. Хидрология и хидрография

Историческото развитие на Бургаско-Мандренския лиман и различните видове антропогенна дейност в околността дават добра представа за влиянието на околните водоеми върху формирането и поддържането на хидрологичната обстановка в защитената местност (Фиг.4).

През територията на ЗМ "Пода" в морето се оттичат води, формирани на значителна по площ и разнообразна по физикогеографски условия територия, определяща водосбора на сегашния язовир Мандра. В него се вливат множество реки, три от които имат по-съществено значение за водния му баланс. Това са реките Средецка (Грудовска), Факийска и Русокастренска. Те са формирани на голяма по площ територия, определяща основната част от водосборния басейн на езерото - 2047.9 кв.км.

Допълнително количество води (с неустановен засега обем) се оттичат през канала, построен през 1991 г. през северната част на ЗМ "Пода" за отводняване на Комлушката низина. В последната постъпват битови отпадни води от разположения в съседство жилищен комплекс "Меден рудник" и води от Бургаското езеро.

За изясняване на колебанията на водните стоежи бяха изградени 4 бр. пиезометри и 7 бр. рейки за замерване съответно нивото на подземните и на повърхностните води в защитената местност. Данни за колебанията на водните стоежи са представени на Фиг.5. Те са получени вследствие на ежеседмични замервания на нивата за около едногодишен период. Най-големи колебания са установени в локвите "Рибарката" (83 см) и "Басейн 6" (71 см). Вследствие на режима на водо-изпускане на язовир "Мандра" и колебанията на морското ниво, най-голяма динамика във водните стоежи е отбелязана при канала Узунгерен-Черно море. Колебанията във водните стоежи в "Лопатарската локва" са значителни - 61 см. В същото време минерализацията остава почти постоянна. Този ефект се дължи на водонепропускливия глинест екран, положен на дъното на локвата при изграждането на утайниците на "ЛУКОЙЛ Нефтохим" (в близкото минало "Лопатарската локва" е била най-източната част на IV^{-ти} утайник).

За отвеждане на застрашаващите да залееят шосето високи води на прилежащата до "Пода" Комлушка низина през 1991 г. бе построен канал с шлюз, който пресича "Пода" в северната ѝ част.

1.10.2. Хидрохимия

Тъй като територията на "Пода" е неразделна част от залива Узунгерен и е в пряка връзка с Черно море, водно-солевият режим на местността се формира вследствие на процесите, протичащи в тези два водни резервоара и в язовир "Мандра". Режимите на работа на изпускателните съоръжения на язовира имат пряко отношение към промените в солевия състав на Узунгерен през годината, което влияе съответно и върху защитена местност "Пода".

На базата на последните наблюдения върху общата минерализация на водоемите в защитената местност може да се заключи следното:

Отделните водни акватории имат специфичен водно-солеви състав, като минерализацията им се променя в много широки граници както в пространството, така и във времето (Фиг.6).

Условно могат да се обособят пет типа води:

- Сладки (пресни) - 0.367-0.760 mS;
- Почти пресни (сладки) - 1.4-2.72 mS (формират се вследствие на залпово изтичане на големи водни количества от язовир "Мандра");
- Слабо солени (бракични) - 4-8 mS;
- Значително по-засолени води - 10-19.6-26 mS;
- Свръх солени (хиперхалинни) - 30-32 и повече mS;

1.11. Почви

Почвеният състав на защитената местност е в известна степен с изкуствен характер. Причината за това е превръщането на почти цялата територия през 60-те години в окислителни басейни за нефтопродукти, при което е извършено както нарушаване на естествения почвен състав, така и внасяне на почвени елементи от други места.

1.11.1. Разпространение и характеристика на почвите

Липсват данни за наличните в момента основни почвени типове и тяхното разпределение на територията на ЗМ, както и за богатството на всеки тип почва и съдържащите се в него основни хранителни вещества.

1.11.2. Почвени процеси

Няма признаци на наличие на изразени ерозионни процеси върху почвите на територията на защитената местност.

Самата територия на ЗМ "Пода" не е била обект на дрениране. Напротив, при изграждането на окислителните басейни, някои от тях са застлани със слой глина, който да препятства водообмена в дълбочина.

Биологична характеристика

1.12. Екосистеми и биотопи

Защитената местност "Пода" представлява комплексна екосистема от блатен тип (еутрофно блато). Съставена е от сложна мозайка, включваща елементи на морски, литорални, сладководни, бракични и хиперхалинни екосистеми.

На Фиг.7 (Приложение 2) са представени КОРИНЕ биотопите, установени на територията на защитената местност. Те са отнесени към по-общите категории предвид главно на две обстоятелства. Първото е, че растителността на "Пода" се е развила в значителна степен вторично - след драстична човешка намеса. Второто съображение е свързано с факта, че ЗМ е обявена главно като място на обитаване на редки птици, а не с оглед опазването на ценни растителни съобщества. Въпреки това, вероятно представлява интерес процеса на възстановяване на някои типични съобщества, но за него липсват данни. Основните биотопи и процентът, който те заемат от територията, са следните:

- 16 Пясъчни дюни и пясъчни брегове - 20%.
- 22.4 Пресноводен канал със слабо течение на водата - 0.5%.
- 23.1 Не обрасли с растителност бракични и солени водоеми - 6%.
- 23.2 Обрасли с растителност бракични и солени водоеми - 60%.
- 53.111 Потопени тръстикови масиви - 3.5%.
- 53.112 Пресушени тръстикови масиви - 10%.

Екологично защитената местност е тясно свързана със следните влажни зони в района:

Атанасовско езеро (1690 ха) е свръх солен водоем с лиманен характер и белези на лагуна, разположен на около 10 км северно от "Пода". Под резерватен режим са поставени 1950 ха. Основната човешка дейност в езерото е солодобивът.

Атанасовското езеро е влажна зона, между "Пода" и която се извършва постоянен обмен на птици от почти всички разрези, основно през периода на миграцията. Атанасовско езеро е от особено значение за гнездящите в "Пода" бели лопатарки (*Platalea leucorodia*) и блестящи ибиси (*Plegadis falcinellus*), които редовно летят до него за хранене.

Бургаско езеро (Вая) (3500 ха) е полусолен водоем с тръстикови масиви в западната му част, която е поставена под защита (379,4 ха). Отстои по права линия на около 2 км от "Пода". Между Вая и "Пода" също има постоянен обмен на птици, предимно на малки корморани (*Phalacrocorax pygmeus*), къдроглави пеликани (*Pelecanus crispus*), тръноопашати потапници (*Oxyura leucocephala*), дъждосвирици и други.

Мандренско езеро (2200 ха) през 1963 г. е превърнато в язовир, с което е увеличена водната му повърхност и е променена е солеността му. Освен "Пода" под защита е още една територия - защитената местност "Устие на река Изворска" (площ 151 ха). ЗМ "Пода" заема приустийната част на Мандренското езеро и е най-непосредствено свързана с него. Особено тясна е връзката с граничещите с "Пода" местности - Узунгерен и Комлушка низина, които осигуряват основната хранителна база на редица от гнездящите в защитената местност видове птици. Това се отнася и за някои бозайници, като видратата (*Lutra lutra*), както и за други групи животни.

Залива Форос е част от морското крайбрежие, опиращ до ЗМ "Пода" от югоизток. Във функционално отношение той е неотделима част от защитената местност. Освен постоянния обмен на птици през всички сезони на годината, той е от особено значение за зимуващите в "Пода" тръноопашати потапници (*Oxyura leucocephala*), както и целогодишно за малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), патиците, потапниците и други птици.

1.13. Растителност

1.13.1. Класификация на растителността

На Фиг.8 (Приложение 2) са представени състава и разпределението на основните растителни съобщества. Най-голяма площ заема формацията на тръстиката (*Phragmites australis*). Височината, гъстотата, темпа на разрастване и структурата на нейните формации са много важни за формиране състава на орнитофауната на местността (особено гнездовата). Представените на Фиг. 9, 10, 11 и 12 (Приложение 2) аерофотоснимки дават възможност за проследяване, макар и приблизително, на развитието на основните тръстикови съобщества в местността за 30-годишен период (1965 - 1995 г.).

Пространството между шосето Бургас - Созопол и дигата, насипана върху водопровода, е заето от чисти формации на тръстиката с височина 1,6-1,8 м. На изток от дигата в посока към морето тръстиката е с по-малки размери. В западната част на защитената местност - от оградата на ККЗ "Илия Бояджиев" до черния път - е

формацията на тръстика, сантониев пелин и морска дзука (*Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud + *Artemisia santonicum* L. + *Juncus maritimus* Lam). По пясъчната ивица до морето е формацията на пясъчен пирей, пясъчен живовлек, обикновен кривец, тройновилужна мишорка, морски ветрогон и татарска салата (*Elymus sabulosus* + *Plantago scabra* + *Gypsophilla trichotoma* + *Eryngium maritimum* + *Lactuca tatarica*).

В западната част на защитената местност в места с плитки локви солена вода са формациите на европейската солянка (*Salicornia europea* L.). В централната част е разположена формацията на свития изворник (*Atropis convoluta* Grsb.).

В Югоизточната част на "Пода" се намира формация от морска дзука, морски болбошонус и морска рупия (*Juncus maritimus* Lam., *Bolboschonus maritimus* (L.) Palla, *Ruppia maritima* L.).

1.13.2. Характеристика на горскодървесна растителност

В защитената местност има отделни дървета, които не формират горско-дървесна растителност като такава.

1.14. Флора

1.14.1. Низши растения и гъби

В алгофлората на изследвания район са установени 161 таксона. От тях 33 са открити в допълнителните пунктове извън границите на защитената местност - в Узунгерен и залива Форос. В Таблици 1 и 2 (Приложение 1) са дадени съответно списък на видовете, тяхното разпространение и структурата на фитопланктона в проучвания район.

Характерно за фитопланктона е, че има нестабилен характер - различен видов състав и различна сезонна динамика. Той е обусловен главно от флукутацията на водните нива и транспорта на водорасли от птиците.

Според хранителната си стойност и разпределението в местността фитопланктонът определя различната трофична характеристика на водоемите в "Пода" през изследвания период:

Пункт	Хранителна стойност
(виж Фиг.5 в Приложение 2)	
А	Ниска - най-малко ядливи видове за зоопланктона.
В	Много висока. Ядливи видове. Най-добра хранителна база за зоопланктона.
С	Ниска - малко обилие на фитопланктона. Повече ядливи видове - през август. Еу- до олиготрофен характер

D	Висока - фитопланктон с висока хранителна стойност за зоопланктона. Еу- до хипереуτροφен характер
E	Ниска. Присъствие на ядливи видове; но цъфтежи на неядливи. Еу- до хипереуτροφен през юли-септември. Бета-мезосапробен.
F	Средна - необилен фитопланктон, но качествена хранителна база за зоопланктона. Олиго-бета-мезосапробен.
G	Средна - ниско обилие на фитопланктона. Добра хранителна база.
H	Много висока. Ядливи видове с висока хранителна стойност. Еуτροφен; бета- до алфа-мезосапробен.

Макромицетите в защитената местност не са проучени, въпреки че са установявани единични екземпляри.

1.14.2. Висши растения

1.14.2.1. Богатство на таксони и природозащитно значими таксони

На територията на защитената местност са установени 231 вида висши растения (Табл.3 в Приложение 1). Пет от видовете са включени в Червената книга на България:

Вид	Разпространение и състояние на популацията
Тройновилужна мишорка (<i>Gypsophilla trichotoma</i> Wend.)	мозаечно; по пясъчната ивица в североизточната и по някои от черните пътища в северната част
Черноморско плюскавиче (<i>Silene euxina</i> Rupr.)	единични екземпляри по пясъците в североизточната част
Морски ветрогон (<i>Eryngium maritimum</i> L.)	7 индивида по пясъчната ивица в североизточната част
Татарски млечник (<i>Lactuca tatarica</i> L.)	в западната част във формацията от тръстика и широколистен папур (<i>Phragmites australis</i> + <i>Typhalatifolia</i>) ; добро състояние
Лъскава камилска трева (<i>Coryspermum nitidum</i> Kit.)	единични екземпляри по пясъците в североизточната част

В близкото минало тук са се срещали редкия халофит - пронизанолистната блекстония (*Blackstonia perfoliata* (L.) Huds.) и видовете: мъжки салеп (*Orchis mascula* L.) и черноморска ведрица (*Fritilaria pontica* Wahl.) (установени само по хербарийни материали).

Геоелементният състав на защитена местност "Пода" е представен на Таблица 4 (Приложение 1).

В защитената местност са установени някои нови видове, интерес от които представляват: кучата лобода (*Chenopodium botryoides* Sm in Sowerby) (нов вид за флората на България), кръглосеменното лютиче (*Ranunculus sphaerospermus* Boiss. et Blanche in Boiss.) (нов вид за флорния район на Черноморското крайбрежие).

1.14.2.2. Лечебни растения

На територията на ЗМ "Пода" са установени 72 вида лечебни растения (Табл.3 Приложение 1). Всички те са висши растения. Най-добре е представено семейство Сложноцветни (*Asteraceae* - 11 вида). Повечето от споменатите видове се срещат с единични екземпляри и разпръснато на територията на защитената местност.

1.15. Фауна

1.15.1. Безгръбначни животни

Безгръбначната фауна на ЗМ "Пода" е много слабо проучена. Засега са известни само 204 вида, 160 от които са насекоми. По-добре познати са представителите от разред Водни кончета (*Odonata*), зоопланктонните и зообентосните организми, особено по отношение на видов състав, разпространение във водоемите на защитената местност, численост и биомаса (Табл.5 и 6 Приложение 1).

В сезонен аспект съществува пролетен пик в числеността и биомасата на зоопланктона, следван от летен минимум и по-малък пик през есента. Вероятно обяснение е изплитняването на водоемите, което води до загуба на разливите около басейните и концентриране на рибите във вътрешността на водните площи. Това довежда до засилване на пресата от страна на хищните видове риби. Като резултат се забелязва общ спад в числеността и биомасата на зообентосните организми. Поради това вероятно зоопланктонните организми нямат съществено пряко значение като хранителен ресурс за птиците, а само косвено, участвайки в храната на рибите (Табл.9 Приложение 1).

Сведенията за останалите групи безгръбначни животни не са пълни. Налице са данни от ежемесечен сбор на ентомологични капани (виж Фиг. 3 Приложение 2). В Таблица 7 (Приложение 1) са посочени досега установените видове.

От по-специален интерес са представителите на: клас Паякообразни (*Arachnoidea*) - *Callilepis cretica* (нов вид за страната); клас Насекоми (*Insecta*), разред водни кончета (*Odonata*) - *Lestes macrostigma* (рядък за страната) и разред Твърдокрили (*Coleoptera*) - *Pseudociprus cupreus* (нов вид за страната) и *Ocupus simulator* (нов вид за страната).

1.15.2. Риби

Списъкът на видовете риби, обитаващи защитената местност и прилежащите водни басейни е даден в Таблица 8 (Приложение 1). Хранителният спектър на видовете, срещащи се в ЗМ "Пода" е представен в Таблица 9 (Приложение 1).

В защитена местност "Пода" се срещат 8 вида риби. Пространственото им разпределение е посочено на Фиг.13(Приложение 2). В свързаните със защитената местност водоеми са установени общо 39 вида (вж. Табл.8; Приложение 1).

Най- масовият вид в ЗМ "Пода" е гамбузията (*Gambusia holbrooki*), на второ място е кавказкото попче (*Knipowitschia caucasica*) и на трето трииглата бодливка (*Gasterosteus aculeatus*), последните два са включени в Червената книга на България, категория застрашени от изчезване. Останалите 5 вида се срещат в канала в северната част на ЗМ "Пода" свързващ Комлушката низина с морето и реално не представляват част от постоянната фауна на местността. Нито един от постоянните обитатели на местността не влиза в хранителния спектър на гнездящите рибоядни птици. Анализът на хранителни остатъци от 12 гнезда от чапловата колония показва наличието главно на два вида: шаран (*Cyprinus carpio*) и каракуда (*Carassius gibelio*), като по численост преобладава каракудата. Предполага се, че птиците се хранят главно в Узунгерен, язовир "Мандра" и залива Форос. Тези факти показват необходимостта от изследване ихтиофауната на съседните водоеми и хранителния спектър на гнездящите рибоядни птици.

Седем от 39^{те} вида риби установени в околните на местността водоеми фигурират в Червената книга на България - кавказко попче (*Knipowitschia caucasica*), триигла бодливка (*Gasterosteus aculeatus*), брияна (*Chalcalburnus chalcoides*), деветиглена бодливка (*Pungitius platygaster*), атерина (*Atherina boyeri*), попче сирман (*Neogobius syrman*), езерна трициона (*Clupeonella cultriventris*), последните два вида са изчезнали.

1.15.3. Земноводни и влечуги

Общо 15 вида земноводни и влечуги са открити в защитената местност (Табл.10, Приложение 1).

От специален интерес са представителите, включени в Червената книга на България: балканска чесновница (*Pelobates syriacus balcanicus*), жълтокоремник (*Ophisaurus apodus*) и пъстър смок (*Elaphe quatorlineata sauromates*).

Най-масовите видове са обикновената блатна костенурка (*Emys orbicularis*) и ивичестият гушер (*Lacerta trilineata*).

1.15.4. Птици

Броят на наблюдаваните видове птици в "Пода" до 31.12.2000 г. е 249 (65% от орнитофауната, установена за страната (Табл.11 Приложение1). Природозащитният им статус е представен в Табл.12(Приложение 2).

От установените видове 217 са защитени по ЗЗП, а 71 вида са включени в Червената книга на България в категориите: "рядък"-23 (3 гнездещи), "застрашен"-45 (12 гнездещи) и "изчезнал"-3.

По отношение на международната значимост на птиците 137 вида са с европейско природозащитно значение, както следва:

SPEC1 - със световно природозащитно значение - 8

SPEC2 - концентриран в Европа с неблагоприятен статус - 19
SPEC3 - неконцентриран в Европа с неблагоприятен статус - 67
SPEC4 - концентриран в Европа, с благоприятен статус – 43.

Състоянието на застрашеност на тези видове е съответно:

застрашен - 9	локализиран -6
уязвим - 37	стабилен -149
рядък - 12	намаляващ -31
() временен статус -55.	

Пет вида птици отговарят на числените критерии на Конвенцията по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбиви птици (Рамсарска конвенция):

голям корморан(*Phalacrocorax carbo*) - 216 гн.дв. (Пода: -2000 г.);
къдроглав пеликан(*Pelecanus crispus*) - 26-203 екз. (Узунгерен: 1995-1997 г.);
бяла лопатарка(*Platalea leucorodia*) - 30-37 гн.дв. (Пода: 1992-1996 г.);
голяма бяла чапла(*Egretta alba*) - 244 екз. (Пода: 1995-1996 г.);
качулата потапница(*Aythya fuligula*) - 12800 екз. (залив Форос, Узунгерен: 1993);
тръноопашата потапница(*Oxyura leucocephala*) - 183 екз. (залив Форос, Узунгерен: 1993).

Общо 236 вида са включени в Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и природни местообитания съответно в Приложение II - 163 вида и Приложение III - 72 вида.

В Конвенцията за защита на мигриращите видове диви животни (Бонска конвенция) са включени 151 вида от орнитофауната на ЗМ "Пода": в Приложение I - 4 вида; в Приложение II - 147 вида.

Общо 93 вида фигурират в списъка на програмата CORINE Biotopes.

В защитената местност досега са установени 46 гнездещи видове птици (Табл. 4). По разреци те се отнасят както следва: Гмурецоподобни - 1 вид, Пеликаноподобни – 2 вида, Щъркелоподобни - 7 вида, Гъскоподобни - 6 вида, Соколоподобни - 2 вида, Кокошоподобни - 1 вид, Жеравоподобни - 3 вида, Дъждосвирцоподобни - 8 вида, Гълъбоподобни - 1 вид, Синявицоподобни - 1 вид и Врабчоподобни - 14 вида.

В защитената местност "Пода" се намира единствената по Черноморското крайбрежие смесена колония от : бяла лопатарка(*Platalea leucorodia*), червена чапла(*Ardea purpurea*), малка бяла чапла(*Egretta garzetta*), сива чапла(*Ardea cinerea*) и блестящ ибис(*Plegadis falcinellus*). Периодично гнезди и малкия корморан(*Phalacrocorax pygmaeus*).

За бялата лопатарка "Пода" се явява единственото гнездово находище по Черноморското крайбрежие и едно от най-големите за страната. Поради това видът е определен като приоритетен в изследванията за съставяне на настоящия план за управление.

През 2000 г. в "Пода" са гнездили 30 вида.

Таблица 4. Динамика в числеността на гнездящите видове птици включени в Червената книга на България за периода 1992-1996/1998-2000 г.

№	Вид	1992	1993	1994	1995	1996	1998	1999	2000
1.	Голям корморан <i>Phalacrocorax carbo</i>	-	-	-	-	-	21	154	216
2.	Малък корморан <i>Phalacrocorax pygmeus</i>	20-30	-	-	-	-	-	-	-
3.	Червена чапла <i>Ardea purpurea</i>	-	-	-	16	18-20	?	10	15
4.	Блестящ ибис <i>Plegadis falcinellus</i>	25-30	26	25-30	-	-	16	20	10
5.	Бяла лопатарка <i>Platalea leucorodia</i>	30-35	30-35	30-35	37	30-32	?	30	30
6.	Ням лебед <i>Cygnus olor</i>	-	-	-	-	-	-	1	1
7.	Бял ангъч <i>Tadorna tadorna</i>	-	-	-	1	1	?	2	3
8.	Кафявоглава потапница <i>Aythya ferina</i>	5	8	5	6	7-8	?	5	6
9.	Белоока потапница <i>Aythya nyroca</i>	-	1	-	-	-	?	-	-
10.	Тръстиков блатар <i>Cyrcus aeruginosus</i>	1	1	1	1	1	?	1	1
11.	Стридояд <i>Haematopus ostralegus</i>	1	1	1	1	-	1	-	-
12.	Кокилобегач <i>Himantopus himantopus</i>	16	14	12	12	25	?	4	8
13.	Саблеклюн <i>Recurvirostra avosetta</i>	11	9	13	11	5	?	-	-
14.	Морски дъждосвирец <i>Charadrius alexandrinus</i>	2	1	1	1	2	?	-	-
15.	Малка рибарка <i>Sterna albifrons</i>	14	11	8	6	-	?	2	22
16.	Мустакат синигер <i>Panurus biarmicus</i>	-	-	-	1	-	?	1?	1?

Поради това, че е разположена на един от основните миграционни пътища в Европа "Via pontica", ЗМ "Пода" има особено значение като място за хранене, почивка и укритие за значителен брой птици. Над 30 вида птици са установени да пребивават в защитената местност през пролетната и есенната миграция. Към тях се отнасят повечето видове от разредите Гмурецоподобни, Щъркелоподобни, Гъскоподобни, Дъждосвирецоподобни и Вrabчоподобни.

Комплексът Пода, заливите Форос и Узунгерен (Фиг.2, Прил. 2) формират места за зимуване с богата хранителна база на видове със световно и европейско природозащитно значение: кървоглав пеликан, малък корморан и тръноопашата потапница (Табл.5).

Таблица 5. Среднозимна численост на видовете, включени в Червената книга на България в комплекса "Пода"-залив Форос-Узунгерен за периода 1992-1995/1997-2000 г. (в бр. екз.).

№	Вид	1992	1993	1994	1995	1997	1998	1999	2000
1.	Черногуш гмуркач <i>Gavia arctica</i>	-	-	-	1	1	-	-	-
2.	Червеноврат гмурец <i>Podiceps grisegena</i>	-	-	-	1	-	-	-	-
3.	Черноврат гмурец <i>Podiceps nigricollis</i>	-	249	-	370	235	165	48	27
4.	Голям корморан <i>Phalacrocorax carbo</i>	-	118	-	46	350	73	96	249
5.	Малък корморан <i>Ph. pygmaeus</i>	-	54	56	55	175	41	453	64
6.	Къдроглав пеликан <i>Pelecanus crispus</i>	-	1	-	26	203	-	2	-
7.	Голям воден бик <i>Botaurus stellaris</i>	-	1	1	1	7	2	-	-
8.	Голяма бяла чапла <i>Egretta alba</i>	3-4	3-4	3-4	22	131	6	48	15
9.	Ням лебед <i>Cygnus olor</i>	-	14	-	9	62	-	-	-
10.	Сива гъска <i>Anser anser</i>	-	2	-	-	25	-	-	-
11.	Бял ангъч <i>Tadorna tadorna</i>	40-50	40-50	40-50	65	5	10	1	6
12.	Сива патица <i>Anas strepera</i>	3-4	3-4	3-4	6	25	-	2	2
13.	Червеноклюна потапница <i>Netta rufina</i>	-	5	-	3	8	-	-	-
14.	Кафявоглава потапница <i>Aythya ferina</i>	-	7600	-	-	4500	550	441	290
15.	Белоока потапница <i>Aythya nyroca</i>	12	-	-	-	1	-	-	-
16.	Гага <i>Somateria mollissima</i>	-	1	-	2	1	-	-	-
17.	Тръноопашата потапница <i>Oxyura leucoccephala</i>	-	183	-	-	-	-	-	-
18.	Тръстиков блатар <i>Circus aeruginosus</i>	-	13	-	15	36	4	1	10

19.	Полски блатар <i>Circus cyaneus</i>	-	4	-	1	1	-	-	-
20.	Голям ястреб <i>Accipiter nisus</i>	1-2	1	-	1	1	-	-	-
21.	Стридояд <i>Naematorus ostralegus</i>	-	1	-	3	-	-	-	-
22.	Средна бекарина <i>Gallinago gallinago</i>	-	1	-	10	2	-	-	-
23.	Голям зеленоног водобегач <i>Tringa totanus</i>	-	11	-	9	5	16	1	2
24.	Голям горски водобегач <i>Tringa ochropus</i>	-	-	-	-	-	1	-	-
25.	Малка чайка <i>Larus minutus</i>	-	65	-	1	1	-	-	-
26.	Речна чайка <i>Larus ridibundus</i>	-	120	-	51	150	105	114	10
27.	Дългоклюна чайка <i>Larus genei</i>	-	3	-	1	-	-	-	5
28.	Мустакат синигер <i>Panurus biarmicus</i>	-	-	-	45	по звук	-	-	-

1.15.5 Бозайници

В защитената местност досега са установени 18 вида бозайници (Табл.13 Приложение 1). Преобладават дребните бозайници, сред които особен интерес представлява етруската земеровка (*Suncus etruscus*), за която "Пода" е третото местонахождение за страната. Сред най-многочислените видове малка белозъбка, малка водна земеровка и обикновената полевка.

Единствено видрата (*Lutra lutra*) е включена в Червената книга на България. Видът обитава както защитената местност, така и съседните Комлушка низина и Узунгерен.

Възможно е намирането и на още видове, какъвто е случаят с двуцветния прилеп (*Vespertilio murinus*), намерен на около 14 км южно от "Пода", което разстояние за подобен вид не е голямо и е напълно възможно той да бъде установен и в самата защитена местност.

Културна и социално-икономическа характеристика

1.16. Ползване на обекта и социално-икономически аспекти

1.16.1. Население и демографска характеристика

В защитената местност не живеят постоянно хора.

1.16.2. Селищна мрежа

В ЗМ "Пода" няма селища и селищни образувания.

1.16.3. Техническа инфраструктура, застроени площи, сгради

През територията на защитената местност минават два бивши нефтопровода (неизползвани в момента) и един действащ водопровод. Последният снабдява с питейна вода град Бургас и е затрупан с насип от пръст, а другите са под земята, но близо до повърхността (Фиг.14 Приложение 1).

През 1991 г. е въведен в експлоатация отводнителен канал от земно-насипен тип с ширина 4-5 м, отвеждащ към морето водите от Комлушката низина. Каналът пресича територията на "Пода" в северната ѝ част, като в по-голямата си част е обрасъл с тръстика и в значителна степен се е интегрирал в естествения вид на местността. Същевременно, той донякъде изолира останалата на север от него част от "Пода" от основната част на защитената територия.

Непосредствено покрай западната граница на защитената местност минават различни видове кабели и други технически съоръжения на ПТТ, Енергоснабдяване, Гранична полиция, Военно-морския флот и др. Всички те са разположени под земята непосредствено до банкета на пътя. Някои от кабелните съоръжения на ПТТ минават и през "Пода", но под земята.

През територията на защитената местност минава старият шосеен път (трошено-каменна настилка, на места вече обрасла с тревна растителност), свързващ в миналото Бургас и Созопол. Остатък от него се намира в източната част на "Пода".

На територията на защитената местност съществуват железни пилонни стълбове без жици - остатъци от минавалия някога през "Пода" електрически далекопровод. Те са 8 на брой, с височина между 10 и 35 м.

На територията на "Пода" няма жилищни постройки. Единствената сграда е тази на Природозащитния център. В северната част на защитената местност е построена специална дървена кула за наблюдение, висока около 9 м.

В северната и източната част на местността (до плажната ивица) през пролетно-летния сезон се появяват до 2-3 палатки на рибарските бригади, които се използват при лоши метеорологични условия и при нощен риболов.

1.16.4. Селско стопанство

Определеният със Заповедта за обявяване на ЗМ "Пода" режим не предоставя възможности за ползване на територията както за земеделски нужди, така и за животновъдство (включително за паша).

1.16.5. Горско стопанство

В ЗМ "Пода" не се извършват никакви горскостопански дейности.

1.16.6. Лов, риболов, събиране на природни продукти

Статутът на защитената местност не допуска ловуването на територията ѝ. След построяването на Природозащитния център и осигуряване контрол върху посещенията в ЗМ, случаите на браконьерски лов са единични.

Частта от Бургаския залив, маркираща източната граница на "Пода", се използва целогодишно от местни рибарски бригади. Всяка бригада се състои от около 10-15 човека. Те риболовстват с лодка и грибове, дълги 300-500 метра. След построяването на Центъра и ограничаване достъпа на изкупвачите на риба до брега, броят на рибарските бригади от около 16 през 1997 г. намаля до около 6-7 през 1999 г. През активния риболовен сезон те пребивават предимно по плажната ивица с ширина 5-10 метра, както и в северната част на защитената местност, между отводнителния канал и оградата на ККЗ "Илия Бояджиев". По канала до южната граница на защитената местност се риболовства с рачила и даляни от частни лица, практически ежедневно.

По границите на защитената местност в източната ѝ част (в района на гарда) редовно през летния сезон се извършва улов на миди за консумация. До 1998 г. в близки до посочените участъци се е извършвал улов на блатен червей за стръв.

1.16.7. Туризм, рекреация, спорт, услуги

Построяването на Природозащитния център и създаването на администрация даде възможност за осъществяване на познавателен туризъм. Той се осъществява на базата на разработена от служителите на Центъра стратегия при стриктно регламентиране на потока, времето и районите за посещаване от туристите. Основния брой туристи се ограничават в района на самата сграда на Центъра и извършват наблюдения от терасите.

Въпреки, че пясъчната ивица е изградена с преобладание на черупки от миди, поради близостта до града, участъка в североизточната граница на защитената местност понякога се използва за плаж. През летните месеци същият се посещава и за разходка. По правило, това са единични посетители или малки групи от по 3-4 души. С построяването на Природозащитния център "Пода" са налице възможности за краткотрайно (1 - 2 часа) пребиваване за отдых както на терасата на самата сграда, така и по определената маршрутна пътека.

Единствените услуги, които се извършват на територията на защитената местност, се предлагат от Природозащитния център. Те включват посещения с водач из местността, ползване на специалното укритие за наблюдение и нощувки в сградата на центъра. Предлагат се безалкохолни и освежителни напитки.

1.16.8. Промисленост

На територията на ЗМ "Пода" не се извършват промишлени дейности.

1.16.9. Информираност на обществеността за обекта и отношение към него

След построяването и началото на функциониране на Природозащитния център "Пода" информираността на обществеността за защитената местност значително нарасна. За това са допринесли десетките публикации в местни, национални и международни издания и средства за информация. Към това следва да добавим и значителния брой разпространени рекламни материали за "Пода", поставените в района на оживения път Бургас - Созопол рекламни и информационни табели и активното привличане на посетители. Свидетелство за високата информираност е рязкото нарастване на броя на посетителите в защитената местност. Докато при откриването на Природозащитния център през 1998 г. "Пода" е бил посетен от 2704 души, количеството посетители през 1999 г. нараства на 7935, а през 2000 г. – на 8244 души. Центърът придоби широка популярност и в чужбина. Почти половината от посетителите са от чужбина, включително специализирани орнитологични туристи.

Проведените сред посетителите анкети свидетелстват за големия интерес и положителното отношение към защитената местност, както и готовността за съдействие при опазването ѝ.

1.16.10. Природозащитно образование

Още през първата фаза на БШПОБ е започнато използването на защитената местност за природозащитно образование на базата на специално разработена стратегия. Със създаването на Природозащитния център е повишена системността на дейностите по природозащитно образование. На базата на разнообразната флора и фауна на местността служителите на Центъра и доброволци от клона на БДЗП в гр. Бургас осъществяват различни инициативи (беседи, видео- и диапозитивни прожекции, наблюдения, изготвяне на реферати, семинари и др.). В защитената местност училищата провеждат кръжочна работа, СИП и други форми на извънкласна дейност. Организиран се и екскурзии с наблюдение и обучение в разпознаването на характерните видове птици. Активно се използва постоянната експозиция и библиотеката на Природозащитния център. В Центъра се провеждат и обучителни семинари както на отделни организации (БДЗП, "Бургас - НЕПИАСТ" и др.), така и на природозащитни програми (БШПОБ). Въведена е практика на ежегодно провеждане на природозащитни бригади, при които младите хора от Бургас и други селища в страната и чужбина извършват конкретни практически дейности на терена. Досега в ЗМ "Пода" са привлечени 23 училища и други учебни заведения от Бургас и 24 такива от останалата част на страната. Някои от дейностите по природозащитно образование в защитената местност БДЗП е извършило съвместно с Министерството на околната среда и водите и Министерството на образованието и науката.

1.16.11. Научни изследвания

На територията на "Пода" до обявяването ѝ за защитена местност са провеждани сравнително малко изследвания. Те са засягали различни елементи на биологичното разнообразие и състоянието на средата. В научната литература "Пода" се споменава и като място, в което са били откривани за пръв път някои представители на флората или фауната при редица регионални проучвания на Черноморското крайбрежие, Южна България и др.

“Пода” е бил обект на орнитологични изследвания преди започването на работа по настоящия план за управление. Те са се изразявали главно в преброявания на птиците за редовния мониторинг на Орнитологично важните места, провеждан в страната от Българското дружество за защита на птиците след 1992 г., изследвания по научни теми на Института по зоология при БАН и др.

За разработването на настоящия План за управление през периода 1994 - 1997 г. са извършени системни проучвания върху абиотичните и биотични елементи на местността. Събрани и обработени са данни за водния баланс, минерализацията на водоемите, качествения и количествен състав на фито- и зоопланктона и зообентоса, състоянието на висшата флора и растителност, видовия състав на безгръбначната и гръбначна фауна и т.н. По-задълбочени проучвания са извършени върху птиците, което продължи и през последващия период.

Върху защитената местност са разработени две дипломни работи – “Птиците на ЗМ “Пода” (Лесотехнически университет) и “Туризмът в ЗМ “Пода” (Колеж по туризъм, Бургас). “Пода” е обект на проучване и за докторски дисертации, свързани с биологичното разнообразие.

1.16.12. Досегашни преки дейности за опазване на защитената местност

Непосредствено след обявяването на защитената местност БДЗП е предприело действия за опазване на местността (Фиг.15 Приложение 1). През 1989 г. са маркирани границите ѝ с предвидените по закон знаци (бяла и червена ивици), а покъсно са поставени информационни табели. Маркировката е била поддържана и подновявана многократно. Поради периодичното унищожаване на табелите, същите са били подновявани няколко пъти. Съвместно с представители на РИОСВ-Бургас многократно са извършвани посещения за констатиране и отстраняване на нарушения. От 1988 г. БДЗП е извършвало мониторинг на птиците и състоянието на мястото най-малко два пъти годишно – по време на Средно зимните преброявания в средата на януари и през пролетно-летния сезон (края на май – началото на юни). В продължение на 2 години е извършвано ежеседмично замерване нивата на подземните и повърхностни води. Извършвани са били отделни проучвания на местността с оглед изясняване на природозащитните изисквания на птиците и другите елементи на биологичното разнообразие, както и оценка на трофичната стойност на водоемите. Защитената местност е била обект на работа по специализирани природозащитни проекти на БДЗП за опазване на световно застрашени видове птици - тънкоклюн свирец (*Numenius tenuirostris*), белоока потапница (*Aythya nyroca*). През 1989 г. “Пода” е обявена от BirdLife International за Орнитологично важно място (ОВМ) заедно с останалата част на Мандренското езеро. През различни години са предприети и редица дейности на терена за подобряване на условията за обитаване на птиците на територията на защитената местност. Те са се изразявали в премахване на незаконните зеленчукови площи в защитената местност, на намерените ловни гюмета, както и в залесяване с храсти по дължина на по-често посещаваните пътеки в местността за осигуряване на спокойствие за гнезещите видове птици. Тъй като един от основните проблеми е било безконтролното навлизане на превозни средства, хора и добитък, са били поставяни преградни съоръжения за ограничаване достъпа до защитената местност. Неколкократно са организирани природозащитни бригади, по време на които е извършвано почистване

на местността от битови отпадъци, както и дейности по увеличаване на подходящите за гнездене места за някои от редките и застрашени видове. Приложен е успешния опит на БДЗП от резерват Атанасовско езеро, като са построени 4 наколни острови с площ 130 м², 2 насипни острова с площ 105 м². Построени са 30 изкуствени гнезда за чаплови птици в тръстиков масив в югоизточната част на местността и са поставени макети на чапли и бели лопатарки. На два от неизползваните метални стълбове са построени изкуствени гнезда за привличане на белия щъркел като гнездящ вид. Извършени са дейности (отстраняване на наземна растителност) за възстановяване на местообитанието на кафявокрилия огърличник в северната част на защитената територия. Поставени са изкуствени гнездилки за патицови птици и мустакат синигер. Построена е платформа за почивка или гнездене на патицови птици и малки корморани.

За разрешаване на проблема с незаконното стануване в защитената местност на рибарските бригади БДЗП получи подкрепата на Община Бургас. На основата на констативен протокол на АТБ "Приморие" от 14.04.1995 г. (заповед N 901/20.07.1995 г.) кметът на гр. Бургас издаде нареждане да се изнесат незаконно поставените бараки и други съоръжения на рибарските бригади. БДЗП компенсира загубите на рибарите по изпълнението на тази заповед, осигури преместването на имуществото на рибарите на ново място и предостави дървен материал за удовлетворяване на някои техни искания.

Като най-съществен принос към дългосрочното опазване на ЗМ "Пода" бе изграждането от БДЗП на Природозащитния център "Пода" и осигуряването на висококвалифицирани специалисти за работа в него.

1.17. Настоящо ползване на прилежащите територии

За прилежащи на защитена местност "Пода" приемаме териториите обхващащи залива Форос, Узунгерен, Комлушката низина, стабилизационните езера на "ЛУКОЙЛ Нефтохим", язовир "Мандра, южната индустриална зона на Бургас, нос Форос и района на кварталите "Меден рудник" и "Крайморие". На Фиг.16(Приложение 1) са представени графично основните ползвания в района, по-подробна информация за което е представена по-долу.

1.17.1. Население и демографска характеристика

ЗМ "Пода" се намира непосредствено до гъсто населения район на град Бургас. Той е шестият по големина град в България и второто най-голямо селище по Черноморското крайбрежие. Населението му е 193316 жители, които през курортния сезон се увеличават значително. Най-близко до местността са жилищните комплекси "Крайморие" и "Меден рудник". Останалите селища в района са по-малки, като непосредствено около ЗМ има множество единични постройки или групи сгради, където постоянно или през лятото живеят хора.

1.17.2. Селищна мрежа, техническа инфраструктура, застроени площи, сгради

Селищната мрежа в района на защитената местност обхваща южната индустриална зона на Бургас, кварталите Меден Рудник и Крайморие и селата Маринка и Твърдица. Най-общо, мрежата може да се определи като такава със средна гъстота.

Към това се добавят и някои елементи на селищни образувания в околността на ЗМ "Пода". Такива са рибарските постройки в залива Форос, екарисажа, стопанския комплекс Крайморие, радиопредавателния комплекс, приюта за бездомни кучета, редица единични постройки и други.

От съществено значение за "Пода" е съседството от запад с бившите окислителни (настоящи стабилизационни) езера на "ЛУКОЙЛ Нефтохим". Най-близко до "Пода" е четвъртото езеро, като самата местност е била част от него.

Макар не в непосредствена близост, от значение за защитената местност е и инфраструктурата на пристанище Бургас. Поради затворения характер на залива и сравнително малките му размери, то може да има както косвени, така и преки въздействия върху защитената територия. Нееднократно при щурмови явления до плажната ивица на "Пода" са засядали плавателни съдове.

1.17.3. Селско стопанство

Съществуват неголеми по площ обработваеми земи със зърнени култури в землището на кв. "Крайморие" в близост до залива Форос. Необработваемите площи в района се ползват като пасища. В районите на Узунгерен и залива Форос има частни свинарници, които са на самия бряг на водоемите.

Непосредствено южно от ЗМ, на брега на канала се намира изоставена каменна кариера. Дъното ѝ при валежи се запълва с вода. При пресъхване на отделни участъци през летните месеци възникват благоприятни условия за паша на домашни животни.

1.17.4. Горско стопанство

Хълмът непосредствено южно от защитената местност и някои други части на района се отнасят към горския фонд, но горскостопански дейности не се извършват.

1.17.5. Лов, риболов, събиране на природни продукти

На по-голямата част от посочения район (с изключение на селищата), включително до самите граници на защитената местност, се ловува. Обект на лов са предимно птици и дребни бозайници. Местата на най-интензивно ползване за лов са посочени на Фиг.16.

Във всички водоеми извън защитената местност се риболовства както с въдица, така и с други съоръжения (грибове, рачила и даляни). При риболов се използва и морската акватория пред "Пода" и в залива Форос. В залива Форос има до 3 даляна, в Узунгерен те са 2. В Узунгерен се лови предимно атерина и стронгил, като по преки наблюдения и сведения на рибарите улова на сезон възлиза на около 14 - 15 тона (съставен предимно от атерина).

Отделни езера в Комлушката низина са били използвани за риболов. Тази дейност е извършвана през 1993 г. в продължение на около два-три месеца, след което се преустановява поради икономическа неефективност.

1.17.6. Туризъм, рекреация, спорт, услуги

В прилежащия на защитената местност район се извършва масов летен курортен туризъм. Това с особена сила важи за Бургас (включително кварталите му Крайморие и Меден Рудник). Най-близките до "Пода" плажове са в кв. Крайморие. Интензивни рекреационни дейности са характерни за летния сезон и във всички останали селища в района, като към това следва да се отнесе и натоварения трафик на минаващия непосредствено до защитената местност международен път Е87 в участъка Бургас - Созопол.

От множеството спортове, практикувани в района около ЗМ "Пода" следва да се отбележат специално ветроходството с яхти и сърфове в Бургаския залив. Като един от най-големите градове в България и като център на интензивен летен туризъм Бургас и околните селища предлагат целия комплекс курортни и други услуги.

1.17.7. Промисленост

Непосредствено до северната граница на защитената местност опира Южната индустриална зона на град Бургас (Кораборемонтен и корабостроителен завод "Илия Бояджиев").

В района на залива Узунгерен се намира Асфалтовата база - Бургас. На хълма Кафка е разположен местния екарисаж. Водите от това предприятие се изливат в залива Форос непосредствено до защитената местност.

Макар и разположена извън отбелязаните околности на защитената местност, върху нея оказва влияние и нефтената рафинерия "ЛУКОЙЛ Нефтохим". При северозападни ветрове отработените газове на рафинерията достигат до ЗМ "Пода".

1.17.8. Териториално планиране

Според предложения териториално устройствен план на град Бургас (1997 г.) настоящата Южна индустриална зона ще бъде изместена по дължината на северния бряг на Бургаското езеро. Досега използваната територия ще бъде оставена като резервна площ за евентуално бъдещо разширение на пристанище Бургас. Територията на защитена местност "Пода" заедно с хълма Кафка и акваторията на Узунгерен попадат в бъдещата паркова зона.

1.17.9. Други

През 70-те години Комлушката низина се е използвала за сметище. Отделни купчини смет и досега могат да се видят в някои нейни участъци. Понастоящем Комлушката низина е удълбочена, а образувалите се по този начин басейни са пълни с вода. Около 1997 г. фирма "Хидротехнически и драгажни дейности ООД" - Варна е добивала пясък от дъното на водоемите.

1.18. Културно-историческо наследство

1.18.1. История на прилежащите територии

Според Шкорпил (1926) крайбрежието на юг от Стара планина се разделя на две части. Мандренското езеро се причислява към втората - Странджанската част. Това езеро се свързва направо с морето чрез проток Порос (сега Форос), дълбок 1-1,5 м., през който могат да преминават кораби. Бреговете са повечето блатисти, като по Русокастренска река блатата продължават до с. Русо Кастро.

Редица римски летописци, географи и историци съобщават за град, наречен Деултум, основан по времето на император Василиян в най-западната част на Акрианското езеро (днешното Мандренско езеро) между реките Русокастренска и Карабунарска (сега Средецка), при днешното село Дебелт. Този град е бил ограден от три страни с блата и до него се е стигало с кораби. Покрай него е минавал древния окоп Еркесията, който дълго време е бил граница между България и Византия.

На южната страна на Мандренското езеро е съществувало пристанище-крепост, наречена Скафида. За него се пише: "При с. Скефа се намира устието на Факийска река. До него единственото сухо място между крайбрежните мочури е наречено Калебурун (Крепостен мост); на един хълм над езерото се намират остатъци от старо кастро; дирите на някакъв калдъръм изчезвали, казват, под прозрачните езерни води".

Развалините на крепостта, наречена Скафида заедно с близкия Перро се споменават във всички италиански карти на Черно море още от времето на портулана на генуезеца Пиетро Весконте от 1318 г.

В старофренска хроника за похода на граф Амадея Савойски през 1366 г. се споменава градеца Скафида като добро и безопасно пристанище.

"Тясното устие на тукашната лагуна" се упоменава и от венецианския географ Негри от XV в.

Никита Акаминита казва в едно съобщение, че при обсада на Цариград от латините в 1203 г. цар Алекси III избягал по море в Дебелт.

Според Иречек Мандренското езеро, което той нарича лагуна, поради вливащите се в него реки образува течение към морето чрез пролива Порос (Форос). Той споменава за многобройни извори, които нарича "сладководни водни кладенци" по пясъчните ивици, отделящи Ваякьойското, Атанасовското и Поморийското езера от морето.

1.18.2. История на "Пода"

В миналото територията на "Пода" е била блатиста, покрита почти изцяло с водолюбива растителност. Сегашната ѝ най-северна част е представлявала пясъчни дюни, незасегнати от разливите на Мандра. Към началото на XX в. тази част е използвана за отглеждане на лозя. Шосето Бургас-Созопол е минавало непосредствено до брега на морето (Фиг.17 Приложение 1).

За оформяне на сегашния облик на местността решаваща роля е изиграла последвалата интензивна човешка дейност в нейните граници и околните водоеми. През 1928-29 г. през залива Форос е построено преградно съоръжение за улов на риба - гард. То е представлявало система от железни решетки, поставени във водата, свързвайки по този начин територията на "Пода" със западната част на нос Форос. Те са позволявали на дребните кефалови риби да навлизат в заградената от гарда площ на залива Форос и да се изхранват там през лятото. През септември, когато рибата е нараснала достатъчно, за да не може да премине през отворите на решетките, последните са били спускани. По дължина на гарда е имало отвори, в които рибата се е струпвала и е можело лесно да се събира с кепче. През 50-60^{те} години е имало много голям улов на риба в тези части. Събрани са две приблизително еднакви сведения за рекорден улов през 1956/57г. - 40-50 тона при моста на канала, свързващ езерото Мандра с Черно море и за улов от 30-40 тона през 1966/67 г. на същото място. Възможно е да става въпрос за едно и също събитие, като за по-достоверно може да се приеме второто твърдение.

Със започване на строителството на Нефтепреработвателния завод (по-късно "Нефтохим - ЕАД", днес – "ЛУКОЙЛ Нефтохим"), през 1960 г., източната част на езерото Мандра е била предоставена за изграждане на окислителни (впоследствие стабилизационни) езера за отпадни води на завода.

През 1963 г. се построява язовирна стена, която превръща голяма част от полусоленото Мандренско езеро в сладководен язовир, събиращ водите на Изворска, Факийска, Средецка (Грудовска) и Русокастренска реки. Частта от бившето езеро, останала на изток от язовирната стена, запазва връзката си с морето. Тя е известна под името Узунгерен.

С построяване на новият шосеен път Бургас-Созопол в началото 70^{те} години част от четвъртото стабилизационно езеро е била откъсната. Това, заедно с построяването на ККЗ "Илия Бояджиев", довежда до окончателното формиране на бъдещата защитена местност в днешните ѝ граници.

Последвалите интензивни човешки дейности допринесли местността да се раздели на различни по характер, форма и големина участъци. Прокарват се два нефтопровода, водопровод, електрически далекопровод, отводнителен канал. Непосредствено покрай западната граница на защитената местност се прокарват различни видове съобщителни кабели, вкопани непосредствено до банкета на пътя. Някои от съоръженията на ПТТ минават и през "Пода" (Фиг.14 Приложение 1). Извършва се изземване и насипване на земни маси, паша на домашни животни, косене на тревна растителност и др.

Споменатите по-горе големи улови на риба са привлекли интереса на местни рибари, които впоследствие изграждат постройки за живеене покрай морето. Освен бараките и фургоните за живеене те са изградили обработваеми градинки с малка площ. Отглеждани са домашни животни - предимно кози и кучета.

През 60-те години на ХХ в. в сегашната североизточна част на защитената местност, на брега на морето е бил изграден ресторант "Гарда", който при построяването на новия път е бил изоставен и разрушен.

Човешките дейности на територията на днешната защитена местност са оказвали пряко или косвено влияние на биологичното разнообразие в нея. От особено значение е било изоставянето на окислителните басейни в "Пода", което е дало възможност за възстановяване на първоначалната растителност и свързаната с нея фауна. При изпускане на вода от язовира (и особено при преливане вследствие на пролетно пълноводие) към южната част на "Пода" се осигурява приток сладка вода. Той "разрежда" солените морски води в югоизточната част на местността. Това се благоприятства и от останките от бившия гард, който действа като вълнолом за силните вълнения в залива. Осладняването на водата и естествените плитчини в тази част довеждат до бързото разрастване на специфични растителни съобщества навътре в морето - главно тръстикови масиви, а на места и морски болбошонос.

1.18.3. Културно-исторически находки в защитената местност

На територията на защитената местност липсват културно-исторически находки и паметници. Непосредствено до южната ѝ граница има остатъци от средновековна наблюдателна кула.

1.19. Ландшафт

Ландшафта е единство на взаимовръзки и взаимозависимости между отделните ландшафтни компоненти: релефа с геоложката основа, климата, водите, почвената покривка, растителността, животинския свят и дейността на човека, които определят спецификата на географските екологични процеси и явления върху дадена част на земната повърхност като относително хомогенна и териториална цялост.

1.19.1. Структура на ландшафта

В ландшафтно отношение ЗМ "Пода" попада в Черноморската (крайбрежната) зона, която обхваща ивицата западно от морския бряг. Средната ѝ дължина е 40-50 км, като тук се включва и Бургаската низина, част от която е и защитената местност. Оформянето на релефа е свързано с хлътването на Черноморската котловина в края на плиоцена и през кватернера по система от разнопосочни разломи. Ритмичното потъване на котловината заедно с понижаването на нивото на морския басейн и устията на приточните артерии е дало тласък за активизиране на регресивната ерозия и за оформяне на долинната мрежа в крайбрежната ивица. Потъванията по крайбрежието се потвърждават от наблюдаваната в Черноморската зона удавени речни устия (лимани) и наличните на места лагуни, към които се отнася и Пода. Бургаската низина обхваща Бургаския синклинорий и се отличава със слабо изразен от запад на изток наклон. При нея се забелязват и съответни диагонални наклони, насочени към лиманите на Бургаския залив и хълмовете на Върли бряг. Потъванията заедно с издиганията на полуостровите се съпровождат със синхронната проява на акумулацията и абразията и е довело до образуването на плажове.

Климатичният елемент на ландшафта се е формирал в резултат на значителната климатообразуваща роля на Черноморския басейн и Средиземноморското климатично влияние.

По отношение на водния елемент реките се отличават с преобладаващо дъждовно подхранване - до 80% и слабо влияние на снежните валежи.

Почвения и растителния елемент на ландшафта са в зависимост от характеристиките на хидроклиматичните условия и от особеностите на скалната основа и релефа. Пода

е разположена върху алувиални материали (като част от по-голяма река в миналото) в следствие са се формирали алувиални почви заети от водолюбива и влаголюбива тревна растителност.

Животинският свят не е оказал влияние върху формирането на ландшафта в района. През годините терена е бил обект на различни антропогенни въздействия. Съществено е променен общия вид на мястото през шейсетте години, след превръщането му в окислителен басейн на нефтената рафинерия .

Ландшафните елементи определят ЗМ"Пода" като типично черноморско крайбрежно блато, възникнало на мястото на лагуна и съставено от свръхсолени, солени, полусолени и сладководни водоеми, а общият му облик се определя от преобладаващите обраствания с тръстика.

1.19.2. Естетически качества

Липсват описания на естетическите качества на защитената местност. Най-общо може да се отбележи, че повечето хора изпитват положителни чувства от вида на територията. Относително малката площ и наличието на редица антропогенни елементи на територията (метални стълбове, бетонни основи и др.) и в околностите (комини, сгради, съоръжения и други) до известна степен снижават естетическото въздействие на "Пода" върху посетителите.

1.20. Състояние на компонентите на околната среда

Състоянието на компонентите на околната среда в района на самата защитена местност не са били предмет на специално проучване и мониторинг. Затова в настоящето разглеждане се привеждат данните за района на Бургас в частта му, най-близка до защитената местност.

Въздух

Налице е относително постоянно ниво на средногодишната радиация на атмосферния въздух, радиоактивността на валежите и атмосферните отлагания. Измерените стойности са в границите на естествения радиационен фон.

През периода 1997-1999 г. концентрациите на замърсители като сероводород и фенол значително намаляват спрямо предходните години. По отношение на шумовото замърсяване ЗМ "Пода" е засегната от интензивното движение по първокласния път Е87. Нивото на шума, както през деня, така и в тъмната част на денонощието, особено през делничните дни на седмицата и активния туристически сезон, е значително. Увеличеният транспортен трафик вероятно води до повишаване концентрациите на азотния диоксид.

Води

За граничещия на изток със защитената местност Бургаски залив над ПДК са азот (амониев), азот (нитритен) и съдържанието на фосфати.

Съдържанието на нефтопродукти във водите на езерото Мандра, които частично навлизат в ЗМ"Пода" се покачва за периода 1993-1998 г., за 1999 г. то е под ПДК. В общ план качеството на водата е добро, влошава се инцидентно при дъжд, вследствие отмивания по течението на вливащите се реки и брегове.

Почви

В ЗМ"Пода" и близките околности не са провеждани конкретни проучвания относно натрупването на тежки метали в почвите.

Първа оценка

Тази част от плана за управление представлява синтез на цялата налична информация и на значимостта на защитената местност. Тя включва извършения анализ на естествеността, рядкостта, уязвимостта, типичността, стабилността, както и на цялостното биологично разнообразие и социално-икономически особености на ЗМ "Пода". В нея е поставен акцент на най-ценните елементи на "Пода", които го определят като защитена територия със световна значимост. Първата оценка дава базата за определяне на дългосрочните цели на защитената местност

1.21. Значение за биологичното разнообразие

1.21.1. Световно значение

- едно от най-богатите места по видово многообразие на птиците на единица площ, включващо 249 вида на площ от 1 кв. км;
- място на обитаване на 8 световно застрашени видове птици: къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), малък корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), белоока потапница (*Aythya nyroca*), тръноопашата потапница (*Oxyura leucocephala*), голям креслив орел (*Aquila clanga*), царски орел (*Aquila heliaca*) и ливаден дърдавец (*Crex crex*);
- място, покриващо числените критерии на Рамсарската конвенция по отношение на 6 вида птици.

1.21.2. Европейско значение

- място на обитаване на значителен брой видове птици с европейско природозащитно значение - 137 вида, или близо 17% от европейската орнитофауна;
- едно от Орнитологично важните места в Европа, отговарящо на числените критерии на BirdLife International;
- едно от най-значимите места на континента по отношение на броя видове птици, включени в Конвенцията за опазване на дивата европейска флора и фауна и природни местообитания - 236 вида;
- едно от най-значимите места за миграцията на птиците, обитаващи източната част на Европа, включващо 151 вида по Конвенцията за защита на мигриращите видове диви животни;
- място с много висок брой видове, определени като значими за Европа - 93 вида от списъка на програмата CORINE Biotopes.

1.21.3. Национално значение

- едно от местата с най-богата орнитофауна в страната, включващо 65% от всички установени в България видове птици;
- едно от най-редките в страната местообитание - съчетаващо богата мозайка от естествени по своя характер свръхсолени, солени, полусолени и сладководни водоеми;
- едно от трите места на гнездене в страната на бялата лопатарка и блестящия ибис;

- едно от трите за България места на срещане на етруската земеровка;
- място на обитаване на значителна част от видовете, включени в националната Червена книга: 5 вида висши растения - морски ветрогон(*Eryngium maritimum*), тройновилужна мишорка(*Gypsophyla trichotoma*), лъскава камилска трева (*Corispermum nitidum*), татарски млечник (*Lactuca tatarica*) и черноморското плюскавиче(*Silene euxina*), 2 вида риби - триигла бодливка (*Gasterostelus aculeatus*), кавказко попче(*Knipowitschia caucasica*),(8% от видовете риби, фигуриращи в Червената книга), 1 вид земноводно - балканска чесновница (*Pelobates syriacus balcanicus*)(50%), 2 вида влечуги - жълтокоремник(*Ophisaurus apodus*) и пъстър смок(*Elaphe quatorlineata sauromatus*)(17%), 71 вида птици (71%) и 1 вид бозайници - видра(*Lutra lutra*) (5%);
- една от най-големите в страната и най-голямата по Черноморието смесена колония на бяла лопатарка, блестящ ибис, сива, малка бяла, нощна и червена чапли;
- значимо убежище на редки видове птици, от което могат да бъдат възстановени изчезнали гнездовища в съседни райони;
- единственото в страната находище на растението куча лобода(*Chenopodium botryoides*), паяка *Callilepis cretica*, на два вида твърдокрили (*Pseudocipus cupreus* и *Ocyrops simulator*) и на рифовата чапла (*Egretta gullaris*);
- добре развита популация на редкия за страната представител на разред Водни кончета - *Lestes macrostigma*.

1.22. Значение за системата от защитени територии

- защитена територия, съхраняваща образци от едни от най-редките местообитания в страната;
- една от трите най-богати на видове птици защитени територии в България;
- една от защитените територии с най-високи възобновителни способности и висока стабилност на съобществата;
- един от 141 CORINE обекта;
- една от най-значимите за националната екологична мрежа защитени територии;
- пример за изпълнение от страна на България на ангажиментите по Рамсарската, Бернската и Бонската конвенции, както и на Конвенцията за биологичното разнообразие;
- пример за прилагане от България на Директивата за птиците и Директивата за хабитатите, преди още страната да е член на европейския съюз;
- Еталон за съвременен подход за опазване на защитена територия и за сътрудничество между неправителствена организация и държавните институции.

1.23. Значение за хората, местните общности и обществото

- образец на организиране на Природозащитен център към защитена територия и на управление на влажни зони;
- едно от най-добре организираните места за орнитологичен туризъм в България;

- едно от местата с най-големи перспективи за осъществяване на нетрадиционни форми на отход в района на Бургас;
- един от най-активните центрове за природозащитно образование и възпитание в страната;
- едно от най-активните средища за организиране на природозащитни дейности;
- защитена територия с много висок потенциал за извършване на научни изследвания;
- защитена територия, притежаваща висок потенциал за съчетаване на природозащитата с модерни форми на природосъобразно ползване на естествените дадености и особено с екотуризъм.

ЧАСТ 2: ЦЕЛИ

2.1. Идеални и дългосрочни цели

Съгласно Чл. 33 на Закона за защитените територии (1998 г.) защитените местности се управляват с цел:

- 1. запазване на компонентите на ландшафта;**
- 2. опазване, поддържане или възстановяване на условия в местообитанията, отговарящи на екологичните изисквания на видовете и съобществата – обект на защита;**
- 3. предоставяне на възможности за научни изследвания, образователна дейност и екологичен мониторинг;**
- 4. предоставяне на възможности за туризъм и за духовно обогатяване.**

В изпълнение на това законово изискване за защитена местност "Пода" са определени идеалните цели. Това са конкретизираните за "Пода" посочени по-горе цели. На основата на идеалните цели са определени дългосрочните цели, които ги доразвиват и конкретизират.

Идеална цел 1 Да бъде опазен завинаги природния комплекс и екологичните процеси в защитената местност.

Конкретните дългосрочни цели за управлението на защитена местност "Пода" в това отношение са:

1. да се запази многообразието и качествата на местообитанията и биотопите на територията на защитената местност;
2. да се запази богатството на таксони на територията на защитената местност;
3. да се обезпечи дългосрочното съществуване на гнездените в защитената местност видове птици;
4. да се запази колонията на бели лопатарки, ибиси и чапли и се благоприятства естественото им възвръщане на гнездене в съседни влажни зони;
5. да се опазят и подобрят условията, необходими на птиците по време на миграция и зимуване;
6. да се поддържа оптимално ниво на познания и дългосрочен мониторинг на биологичното разнообразие в защитената местност.

Идеална цел 2 Да бъде опазено завинаги природното състояние на абиотичните компоненти в защитената местност.

Конкретните дългосрочни цели са:

1. да се запази многообразието и качествата на типовете водоеми на територията на защитената местност;
2. да се запази естествения характер на плажната ивица и на общия облик на защитената местност;
3. да се поддържа оптимално ниво на познания и дългосрочен мониторинг на абиотичните компоненти в защитената местност.

Идеална цел 3 Да бъдат осигурени на посетителите оптимални условия и възможности за естетически, образователни и научни цели и досег с дивата природа по начин, който не противоречи на природозащитното значение на защитената местност.

Конкретните дългосрочни цели в това отношение са:

1. да се осигури развитие на познавателния туризъм в съответствие с природозащитната значимост на защитената местност, като се създадат оптимални условия за естетическа наслада, духовно обогатяване и досег с дивата природа;
2. да се осигурят благоприятни възможности за научни изследвания, екологично и природозащитно образование и обучение на територията на защитената местност;
3. да се поддържа дългосрочен мониторинг и проследяване въздействието на туризма върху биологичното разнообразие на защитената местност.

Идеална цел 4 Да бъде спечелена подкрепата на местното население за целите и задачите на защитената местност.

Следните конкретни цели в това отношение могат да бъдат определени като дългосрочни:

1. да се осъществява редовна координация с местни и регионални органи и ключови партньори в полза на управлението и опазването на защитената местност;
2. чрез използването възможностите на защитената местност да се подпомагат местните институции, особено тези в областта на образованието, културата и възпитанието на подрастващите;
3. да се подобрява и поддържа обществената информираност за ценностите, възможностите и потенциала на защитената местност.

2.2. Заплахи и ограничения

В настоящия раздел са отразени факторите, които застрашават компонентите и качествата на защитената местност (заплахите), както и тези, които не застрашават, но не дават възможност за постигането целите на защитената територия (ограниченията). Както заплахите, така и ограниченията не позволяват постигането на идеалните и дългосрочните цели.

2.2.1. Заплахи

Заплахите се различават по характер и степен на въздействие върху защитената местност. Едни от тях са свързани с естествени процеси, докато други са резултат от действията на човека.

2.2.1.1. Естествени заплахи

Промени в климата

Намаляването на валежите през последните десетилетия , свързано с глобалното затопляне, е съществена заплаха за ЗМ "Пода" предвид на факта, че водата е в основата на цялостната екосистема на влажната зона. Застрашава всички компоненти на защитената местност и е извън възможностите за въздействие.

Значение: потенциално високо

Сукцесия на тръстиката

Естествения процес на разширяване на тръстиковите масиви и покриване на все по-голяма част от откритите водни площи представлява заплаха за редица видове, свързани екологично с водните огледала. Освен това, той води до намаляване на достъпната за гнездене площ за определени видове. Сукцесията е в пряка зависимост от солеността на водата и от еутрофикацията на водоемите. Подлежи на управление с различни средства.

Значение: високо

2.2.1.2. Предизвикани от човека заплахи

Палежи и предизвикани от човека пожари

Една от най-сериозните заплахи за защитената местност. Реалността ѝ произтича от близостта на оживен път, рибарски бригади (редовно се пали огън на плажната ивица) и други посетители в непосредствените околности на защитената местност. Честите силни ветрове и сухата тръстика през значителна част от годината могат да способстват за сериозни щети. Застрашава както екологичните комплекси и процеси, така и най-ценните елементи на защитената местност (смесената колония). Последният пожар в "Пода" е бил през 1998 г., със сравнително малки щети.

Значение: високо

Замърсяване

След изоставянето на окислителните басейни местността е била използвана в продължение на години за изхвърляне на твърди битови отпадъци, каквито има на места и досега по дъното на басейните. Особено натоварена е и пясъчната ивица в източната част, използвана за бивакуване от рибарите и поради постоянното изхвърляне на отпадъци от морето, особено след силни вълнения. Еднократно на брега на ЗМ беше изхвърлен от вълните малък кораб, впоследствие нарязан и

изнесен (1995 г.). Близостта на "Пода" до международния шосеен път засилва допълнително замърсяването. Отпадъци се извозват от гр.Бургас и се изхвърлят на различни места както покрай западната граница на "Пода", непосредствено до шосето, така и направо в самата защитена местност.

Близостта на Бургаското пристанище е потенциална опасност от замърсявания с нефтопродукти при аварии или незаконно изхвърляне на нефтени отпадъци.

Преминаващият през ЗМ "Пода" отводнителен канал дава възможност замърсени води от Кумлушката низина да попаднат на територията на защитената местност.

В известна степен заплахата представлява замърсяване на атмосферния въздух от петролната рафинерия, въздействащо върху "Пода" при съответната посока на ветровете.

Значение: средно, локално високо

Безконтролно навлизане на превозни средства и хора

Съществена заплахата за най-значимите елементи на защитената местност, предвид чувствителността на повечето видове птици към този фактор. Породен е от интензивния шосеен трафик по дължина на цялата западна граница на защитената местност, от присъствието на рибарите по плажната ивица (което прави невъзможно използването ѝ за гнездене от някои видове). Все още има случаи на незаконно навлизане и пребиваване в ЗМ от рибари, деца, работници от ККЗ "Илия Бояджиев", плажувачи и др. С преминаването си те безпокоят птиците, щетите от което са особено големи през размножителния период и за откритогнездещите и колониални видове.

В някои случаи, за да се заобиколят поставените ограничителни съоръжения, се изсичат или палят храсти и друга растителност.

По-особен случай е прелитането на селскостопански самолети над "Пода", с което предизвикват силно безпокойство на птиците, особено на смесената колония.

Значение: високо

Вандализъм

Налице са редица случаи на умишлено унищожаване на съоръжения, поставени във връзка с опазването и управлението на защитената местност. Обект на посегателства са информационни табели, знаци от маркировката, загражденията за ограничаване достъпа на превозни средства, дори метален електрически стълб и два от изкуствените дървени острови за привличане на птици.

Значение: средно, локално високо

Дейности по поддръжка на действащия водопровод

В случай на авария по разположената в защитената местност част на водопровода от яз. Ясна поляна към Бургас неизбежното навлизане на хора и техника би поставило под сериозна заплаха разположената наблизо колония от лопатарки, ибиси и чапли.

Значение: потенциално високо

Скитащи котки и кучета

На територията на защитената местност редовно са навлизали скитащи котки и кучета, привлечени от постоянното присъствие на рибарските бригади (които държаха и свои кучета). Някои от тях отглеждаха малките си на територията на ЗМ. След построяването на Природозащитния център този фактор е сведен до минимум, макар че наличието на приемник за бездомни кучета в непосредствена близост до "Пода" привлича постоянно скитащи кучета.

Значение: средно

Незаконни ползвания на ресурси

В пределите на защитената местност доскоро са извършвани различни дейности, свързани с ползване на някои от ресурсите в нея. Те са незаконни, като след построяването на Природозащитния център са премахнати изцяло или сведени до минимум. Като най-сериозна заплаха могат да се разглеждат няколко от тях. Сред тях са обработването на участъци от защитената местност за зеленчукови градини. Регистрирани са случаи на изземване на пясък от плажната ивица, от отделни участъци с разкритие на пясъци и други подобни места, благодарение на близостта на "Пода" до шосето. На територията на ЗМ е извършвана паша на стада овце от съседните селища, както и кози, отглеждани от рибарите. Редовно е навлизано в защитената местност за вадене на блатен червей за стръв по откритите тинести участъци. Сходни са случаите и на събиране на черна мида, при което освен че се навлиза в защитената територия и се засягат елементи на екосистемите, се палят огньове, безпокоят се птиците и т.н.

Значение: високо

Незаконен лов

До започване функционирането на Природозащитния център на територията на защитената местност е извършван браконьерски лов. Осъществяван е и с използване на специално построени укрития. Представлявал е особено силна заплаха както поради прякото унищожаване на птици, така и поради високата степен на безпокойство. Понастоящем е сведен до минимум.

Значение: високо

Еутрофикация на водоемите

Свързана е с попадането на органика във водоема поради замърсяване, но и при естествените процеси на гниене. Води до цъфтеж и невъзможност зоопланктонът да окаже контрол върху първичните продуценти. Засягайки основата на екологичните вериги, представлява заплаха за екосистемата на "Пода" като цяло и за птиците, обитаващи защитената местност.

Значение: потенциално високо

2.2.2. Ограничения

Недостатъчна подкрепа от местните общности

Природозащитните дейности в ЗМ "Пода" все още не срещат пълна подкрепа от гражданството на Бургас. По-високата съпричастност и активност от страна на местните хора към проблемите на защитената местност ще улесни извършването на природозащитните дейности, предотвратяването действието на някои заплахи, набирането на средства за опазването на "Пода" и т.н.

Значение: потенциално високо

Социално-икономическо състояние на страната

Ниските доходи на населението, ниската трудова заетост и някои други социално-икономически фактори силно ограничават възможностите за разгръщане на природозащитната дейност, за набиране на средства и поддръжници за защитената местност. Икономическите затруднения на част от населението ги принуждават да търсят алтернатива в ползване на природни продукти или към посегателства върху някои от съоръженията в защитената местност.

Значение: високо

Законодателни ограничения

Законодателството, отнасящо се до регионалното планиране, не задължава при изготвяне на общинските и областни планове да се вземат под внимание изискванията за опазването на защитените територии. Това представлява сериозна пречка пред интегрирането на ЗМ "Пода" в развитието на района на Бургас и областта като цяло. Това донякъде е избегнато чрез инициативата на служителите от Природозащитния център и тяхното участие в обсъждането на регионалните планове. Аналогично ограничение е липсата на законови преференции и данъчни облекчения за спонсориране на природозащитни дейности.

Значение: високо

Втора оценка

2.3. Управленски цели

Анализът на ефекта на заплахите и ограниченията върху дългосрочни цели на защитената местност дава възможност за извеждането на конкретните управленски цели. За разлика от дългосрочните цели, които представляват насоката на действие, управленските цели са конкретни и реално постижими във времето.

Управленските цели са основата на зонирването на защитената местност, както и на определянето на конкретните режими и норми за всяка от зоните.

Управленските цели са представени в 5 групи: цели за управление на природните компоненти, за управление на посетителите, за образование и обучение, за партньори и местни общности и за функционирането на администрацията на защитената местност. Поради връзката между отделните природни компоненти, в редица случаи дадена управленска цел може да допринася за постигането на две или повече дългосрочни цели.

2.3.1. Управление на природните компоненти

Дългосрочна цел 2.3.1.1. Да се запази многообразието и качествата на местообитанията и биотопите на територията на защитената местност

Управленски цели:

- Да не се допускат нерегламентирано навлизане и ползвания на ресурси в защитената местност;
- Да се възстанови местообитанието на кафявокрилия огърличник;
- Да се увеличи площта на откритите водни огледала;
- Да се удълбае сухия участък в северозападния край на защитената местност за възстановяване на предишното местообитание;
- Да се сведе до минимум наличието на твърди битови отпадъци на защитената територия;
- Да се разработи противопожарен план за защитената местност.

Дългосрочна цел 2.3.1.2. Да се запази богатството на таксони на територията на защитената местност

Управленски цели:

- Да се проучи видовия състав и основните екологични изисквания на слабо познатите групи организми в защитената местност;
- Да се предприемат конкретни мерки за опазване на консервационно значимите таксони в зависимост от екологичните им изисквания и заплахите за всеки от тях.

Дългосрочна цел 2.3.1.3. *Да се обезпечи дългосрочното съществуване на гнездещите в защитената местност видове птици*

Управленски цели:

- Да се построят и поддържат съоръжения, предоставящи допълнителна гнездова площ за някои видове птици;
- Да се предприемат действия за ограничаване на щетите от скитащи котки и кучета.

Дългосрочна цел 2.3.1.4. *Да се запази колонията на бели лопатарки, ибиси и чапли и се благоприятства естественото им възвръщане на гнездене в съседни влажни зони*

Управленски цели:

- Да се допуска навлизане в колонията само в изключителни случаи и с писмено разрешение на администрацията на защитената местност след съгласуване с МОСВ;
- Да се проучат възможностите за отклоняване на полетите на селскостопанската авиация от въздушното пространство над защитената местност;

Дългосрочна цел 2.3.1.5. *Да се опазят и подобрят условията, необходими на птиците по време на миграция и зимуване*

Управленски цели:

- Да се проучат възможностите за създаване на екранизиращи ивици от храсти или друга растителност.

Дългосрочна цел 2.3.1.6. *Да се поддържа оптимално ниво на познания и дългосрочен мониторинг на биологичното разнообразие и основните абиотични компоненти в защитената местност*

Управленски цели:

- Да се разработи и започне прилагането на програма за мониторинг на биологичното разнообразие и основните абиотични компоненти в "Пода".

Дългосрочна цел 2.3.1.7. *Да се запази многообразието и качествата на типовете водоеми на територията на защитената местност*

Управленски цели:

- Да се извършва периодично наблюдение върху общото състояние на отделните водоеми на територията на защитената местност и при необходимост да се предприемат мерки за опазването им;
- Да се следи за навлизането на замърсени води от граничещите със защитената местност водоеми.

Дългосрочна цел 2.3.1.8. Да се запази естествения характер на плажната ивица и на общия облик на защитената местност

Управленски цели:

- Да се извършва периодично почистване на плажната ивица;
- Да не се допускат в защитената местност дейности и съоръжения, които биха променили сегашния ѝ облик и качества.

2.3.2. Управление на посетителите

Дългосрочна цел 2.3.2.1. Да се осигури развитие на познавателния туризъм в съответствие с природозащитната значимост на защитената местност, като се създадат оптимални условия за естетическа наслада, духовно обогатяване и досег с дивата природа

Управленски цели:

- Да се поддържа в добро състояние наблюдателната кула;
- Да се маркира маршрутната пътека през защитената местност;
- Да се въведат и приложат правила за поведение в защитената местност.

Дългосрочна цел 2.3.2.2. Да се поддържа дългосрочен мониторинг и проследяване въздействието на туризма върху биологичното разнообразие на защитената местност

Управленски цели:

- Да се извършва мониторинг на посетителите в защитената местност;
- Да се оценява периодично ефекта от посетителския поток в местността.

2.3.3. Образование и обучение

Дългосрочна цел 2.3.3.1. Да се осигурят благоприятни възможности за научни изследвания, екологично и природозащитно

образование и обучение на територията на защитената местност

Управленски цели:

- Да се разработи и приложи образователна програма;
- Да се популяризират възможностите на Природозащитния център за провеждане на обучение, семинари и научни изследвания;
- Да се установят контакти с университетите и научните институти в страната и чужбина;
- Да се издадат и разпространяват образователни материали.

2.3.4. Партньори и местни общности

Дългосрочна цел 2.3.4.1. *Да се осъществява редовна координация с местни и регионални органи и ключови партньори в полза на управлението и опазването на защитената местност*

Управленски цели:

- Да се установи връзка с основните местни и регионални органи по регионално планиране и се проучат възможностите за отчитане на изискванията за опазване на защитената местност;
- Да се установят контакти с ключови партньори, които могат да окажат съдействие при интегрирането интересите на защитената местност при регионално планиране.

Дългосрочна цел 2.3.4.2. *Чрез използването възможностите на защитената местност да се подпомагат местните институции, особено тези в областта на образованието, културата и възпитанието на подрастващите*

Управленски цели:

- Да се установи връзка с основните местни и регионални институции, центрове за работа с подрастващите, НПО и други и се уточнят възможностите за сътрудничество;
- Да се използват възможностите на Природозащитния център "Пода" за осъществяването на приоритетни дейности от взаимен интерес.

Дългосрочна цел 2.3.4.3. *Да се подобрява и поддържа обществената информираност за ценностите, възможностите и потенциала на защитената местност*

Управленски цели:

- Да се установи постоянна връзка с основните местни и национални медии и същите да се осведомяват периодично за дейността на Природозащитния център "Пода";

- Да се използват възможностите на интернет за популяризиране на защитената местност и природозащитните дейности на БДЗП в нея.

2.3.5. Функциониране на администрацията

Дългосрочна цел 2.3.5.1. Да се поддържа функционалността на Природозащитния център и съоръженията, свързани с опазването на защитената местност

Управленски цели:

- Да се завърши вертикалната планировка на центъра;
- Да се поддържа в добро състояние сградата на центъра;
- Да се поддържа постоянната изложба;
- Да се дооборудва центъра с необходимата екипировка, апаратура и техника;
- Да се поддържат информационните табели, обозначения на границите на защитената местност и други подобни;
- Да се поддържат във функционално състояние преградните съоръжения за ограничаване на достъпа до защитената местност;
- Да се проектира и поддържа ефективна система за комуникация на Природозащитния център;
- Да се проектират и построят допълнителни наблюдателни укрития;
- Да се издадат и разпространяват рекламни и информационни материали за защитената местност и Природозащитния център.

Дългосрочна цел 2.3.5.2. Да се поддържа високо ниво на специализация и професионализъм на служителите в Природозащитния център

Управленски цели:

- Да се осигурят възможности за обучение, специализиране, учебни пътувания в страната и чужбина.

Дългосрочна цел 2.3.5.3. Да се разработи и изпълнява програма за набиране на средства и постигане на устойчивост в опазването на защитената местност

Управленски цели:

- Да се приложи бизнес плана на Природозащитния център;
- Да се използват възможностите на фирмата на БДЗП "Неофрон ЕООД" за генериране на собствени средства за постигане на устойчивост в опазването на защитената местност;
- Да се разработи и прилага система за продажби и реклами на услуги, сувенири, информационни материали и други.

ЧАСТ 3: ЗОНИРАНЕ, РЕЖИМИ И НОРМИ

Въпреки относително малката площ на защитената местност "Пода" територията ѝ е нееднородна както в екологично, така и във функционално отношение. В Закона за защитените територии (1998 г.) няма специално изискване за зонирание на защитените местности. Нуждата от ефективно опазване на ЗМ "Пода" обаче налага такова да бъде направено. Отделните части в защитената местност имат различна конзервационна значимост и изискват налагане на различни режими, за да могат да изпълняват екологичните и социо-икономическите си функции. По такъв начин определянето и описването на тези зони е основно средство защитената местност като цяло да постигне целите на управление, които Законът ѝ отрежда. Въвеждането на зони улесняват администрацията в определяне на дейностите във всяка част от територията, както и допринася за осведомяване на посетителите за изискващото се от тях поведение в една или друга част на защитената местност.

Съгласно заповедта за обявяване (Държавен вестник, бр. 37/1989 г.) в границите на защитената местност "Пода" **се забраняват:**

- 1) строителство и всякакви други дейности, с които се изменя естествения облик на местността или водният ѝ режим;
- 2) унищожаване на блатната растителност, опожаряване на тръстиката и др.;
- 3) замърсяване водите на блатото и прилежащите площи;
- 4) лов и риболов;
- 5) безпокоене на птиците през размножителния период, разваляне на гнездата и събиране на яйцата им, опръстеняване на малките.

Според същата Заповед в границите на защитената местност **се разрешават:**

- 1) мероприятия за поддържане на естественото водно ниво в блатото;
- 2) извличане на пясък и тръстика след допълнително съгласуване.

На основание Чл. 34 от Закона за защитените територии чрез настоящия план за управление на цялата територия на защитена местност "Пода" **се забранява:**

1. Движението и престоя на хора, освен с разрешение на администрацията на защитената местност и в зоната за свободен достъп;
2. Навлизането, движението и престоя на превозни средства освен при аварийни случаи или с писмено разрешение на администрацията на защитената местност;
3. Рязането, вземането, пренасянето или извозването без писмено разрешение от администрацията на защитената местност или с редовно разрешение, но извън указаните в него места, срокове, количества и видове каквито и да било дървета, храсти, тръстика или части от тях, включително отсечени или паднали;
4. Събирането на билки, диворастящи плодове и други растения и животни, освен с писмено разрешение на администрацията на защитената местност или МОСВ в случаите на защитени видове;

5. Събирането на семенен материал и на диви растения и животни, освен за научни и природозащитни цели и с писмено разрешение на администрацията на защитената местност или МОСВ в случаите на защитени видове;
6. Късането на цветя;
7. Бивакуването и паленето на огън извън определените места;
8. Внасянето на неприсъщи за местността растителни и животински видове;
9. Безпокоенето, убиването, упойването, улавянето, събирането, вземането, пренасянето, превозването на живи, ранени или убити животни и разпознаваеми части от тях, както и техните малки, яйца и черупки от яйца и други жизнени форми, разрушаването и преместването на гнезда, леговища, места за почивка и други подобни, освен от администрацията на защитената местност или МОСВ в случаите на защитени видове;
10. Регулирането числеността на животински и растителни видове с изключение на:
 - 10.1. подпомагане нарастването числеността на консервационно значими видове;
 - 10.2. ограничаване числеността на скитащи котки и кучета или други видове, застрашаващи консервационно значими елементи на защитената местност;
 - 10.3. отстраняване на неуместни или нетипични за определени местообитания видове;
11. Използването на изкуствени торове и други химически средства;
12. Паркирането на превозни средства извън определените и обозначени за тази цел места;
13. Прелитането с каквито и да е летателни средства по-ниско от 2000 м над защитената местност;
14. Строителството, ремонтът и поддържането на маршрутни пътеки без писмено разрешение на администрацията на защитената местност или МОСВ;
15. Заснемането на игрални и документални филми и други творчески продукции без писмено съгласуване с администрацията на защитената местност;
16. Разпространяването на образователни, информационни и туристически материали за защитена местност "Пода", които не са съгласувани с администрацията на защитената местност;
17. Унищожаването, увреждането, преместването на обекти и съоръжения от административната, туристическата, образователната, информационната или друга инфраструктура;
18. Нарушаването целостта на почвения слой и пясъчната ивица (разкопаване, вземане на пясък, почва, разораване) освен при поддържащи дейности на администрацията на защитената местност;
19. Поставянето на всякакъв вид знаци и обозначения (табели, лентова, стълбова и друга маркировка, реклами и други подобни) без писмено разрешение от администрацията на защитената местност;
20. Събирането на данни, провеждането на научни изследвания и извършването на мониторинг върху биотичните и абиотични елементи, върху туристическите и други дейности на защитената местност, без съгласуване с администрацията ѝ;
21. Внасянето на територията на защитената местност на:
 - 21.1. взривни и запалителни вещества, освен за извършване на дейности, предвидени в плана за управление и със съгласието на администрацията ѝ;
 - 21.2. металотърсачи;

- 21.3. химически средства и препарати с изключение на битови миешчи препарати;
22. Престоят или движението на лица, носещи капани, примки, арбалети, лъкове, огнестрелно оръжие в сглобено и разглобено състояние или боеприпаси, с изключение на оръжие и боеприпаси за самоотбрана;
23. Използването на следните боеприпаси: запалителни, отровни, разяждащи, задушливи, упойващи и сълзотворни.

Забележка:

1. Разпоредбите на т. 2 и т. 12 за ограничаване движението на превозни средства и паркирането не се отнасят за служителите от администрацията на защитената местност при изпълнение на служебните им задължения и за изпълнителите на възложени от администрацията дейности;
2. Дейностите по т. 10.2 и т. 10.3 се извършват от служители на администрацията на ЗМ "Пода";
3. Разпоредбите на т. 22 и т. 23 не се отнасят за служители на администрацията на ЗМ "Пода", МВР и МО, при изпълнение на служебните им задължения. Движението или престоят на служители на МВР и МО с оръжие, освен определеното за самоотбрана, става след писмено уведомяване на администрацията на защитената местност.

За цялата територия на защитената местност се въвеждат следните **условия**:

1. При каламитети и борба с вредители се използват единствено механични средства;
2. При събиране на научни данни или проучване на територията на защитената местност лицата се задължават да предоставят на администрацията й копия от резултатите от проведените наблюдения или изследвания;
3. При необходимост, РИОСВ по предложение на администрацията на защитената местност въвежда временни ограничения и спира определени дейности в ЗМ "Пода", за което по съответен ред се информират заинтересованите лица и обществеността.

За всички зони на защитената територия се въвеждат **режими**, забраняващи всички дейности с изключение на :

1. Охрана;
2. Потушаване на пожари;
3. Спасителни и полицейски акции;

3.1. Зона с висока консервационна значимост

Описание на зоната

Зоната включва частта от защитената местност с най-висока природозащитна значимост. Тя включва около 2/3 от най-югозападния басейн като обхваща участъка

между път Е87 от запад и дигата източно от него до пясъчния участък Глареола, без последният да попада в тази зона. Площта на зоната е около 30 ха(Фиг.18 Приложение 2).

Предназначение на зоната

Зоната цели опазването на основната ценност на ЗМ "Пода" - смесената колония бели лопатарки, блестящи ибиси и чапли. Поради изключителната чувствителност на тези видове към антропогенния фактор, в нея се предвижда най-висока степен на защита.

Режими на зоната

В зоната са забранени всички дейности с изключение на:

1. Посещения с научна цел с разрешение на администрацията на защитената местност, съгласувано с РИОСВ;
2. Управление на тръстиковите масиви, водните нива и други природозащитни дейности с разрешение на администрацията на защитената местност, съгласувано с РИОСВ;
3. Аварийни работи по разположената по границата на зоната инфраструктура;
4. Премахване на неуместни растителни и животински видове.

Норми

1. Управление на тръстиковите масиви, водните нива и другите природозащитни дейности по т. 2, както и премахването на неуместните видове се извършват само в извън размножителния период на птиците (1 септември – 31 януари);
2. Плановите поддържащи дейности на инфраструктурата по т. 3 се извършват след съгласуване с администрацията на защитената местност и в извън размножителния период на птиците (1 септември – 31 януари).

3.2. Зона за свободен достъп

Описание на зоната

Зоната включва оградената територия около самия Природозащитен център "Пода" и подстъпите към него (асфалтовия участък между път Е87 и Природозащитния център, както и участъка между стария мост над канала и центъра), както и участъците, ползвани от рибарските бригади (пространството в най-североизточната част на защитената местност, ограничено от изток от морето, от север – от оградата на ККЗ "Илия Бояджиев", от юг от отводнителния канал и достигащо на запад на 30 м от линията на морето, а също черните пътища между това пространство и път Е87, както и плажната ивица). Площта на зоната е около 10 ха.

Предназначение на зоната

Зоната осигурява свободния достъп на посетителите до Природозащитния център "Пода" и до плажната ивица, както и площи със свободен достъп на рибарските бригади за извършване на присъщата им дейност (риболов в морето пред "Пода").

Режими на зоната

В зоната са забранени всички дейности с изключение на:

1. Присъщи дейности за извършване на риболов в морето извън защитената местност;
2. Свободно преминаване за наблюдение и други дейности, които не предизвикват безпокойство или друга заплаха за птиците и другите елементи на биоразнообразието;
3. Аварийни работи;
4. Санитарна намеса при болести и каламитети;
5. Премахване на неуместни растителни и животински видове;
6. Бивакуване и палене на огън на определени и обозначени места;
7. Пренощуване и паркиране на автомобили на определените и означени за това места;
8. Образователни дейности, културни и масови мероприятия.

Норми

1. Допуска се ношуване в местата за бивакуване на групи до 20 души;
2. Допуска се паркиране само на леки автомобили до 5 броя;
3. Допуска се извършването на риболов само с гребни рибарски лодки и по традиционен начин;
4. Допуска се изваждането на плажната ивица на рибарски лодки до 5 броя;
5. Масови мероприятия се допускат само в Природозащитния център.

3.3. Туристическа зона

Описание на зоната

Зоната включва трасето на стария път Бургас – Созопол в участъка му между Природозащитния център и плажната ивица до басейн Рибарката, следва отклонението на северозапад по съществуващия черен път до първокласен път Е87, като включва разклонението до наблюдателната кула и самата кула. Площта на зоната възлиза на около 5 ха.

Предназначение на зоната

Зоната осигурява контролиран достъп до някои от интересните природни обекти в защитената местност и възможност за извършване на наблюдения, заснемане, обучение и други подобни дейности. Тя позволява активен отдих и досег с дивата природа.

Режими на зоната

В зоната са забранени всички дейности с изключение на:

1. Транзитно преминаване пеша и извършване на наблюдения;
2. Използване и поддържане на наблюдателните съоръжения, както и изграждането на нови такива;
3. Поддържане на маршрутната пътека;
4. Аварийни работи;
5. Санитарна намеса при болести и каламитети;
6. Премахване на неуместни растителни и животински видове;
7. Образователни и пешеходни туристически дейности;
8. Научно-изследователска дейност и екологичен мониторинг;
9. Събиране на билки, диворастящи плодове и други растения и животни;
10. Пренощуване в наблюдателната кула при изследователски дейности и с разрешение на администрацията на защитената местност.

Норми

1. Допуска се преминаването до 20 души едновременно по маршрутната пътека;
2. В наблюдателната кула се допуска качването на до 5 души едновременно;
3. Дейностите по т. 9 се допускат само с разрешение на администрацията на защитената местност.

При необходимост администрацията на защитената местност може да променя допустимия брой на посетители в група. При най-малки съмнения относно техническата изправност на наблюдателната кула да се забрани нейното използване.

3.4. Зона за ограничаване на човешкото въздействие

Описание на зоната

Тази зона включва всички територии на защитената местност, които не влизат в описаните дотук зони. В нея попадат най-вече участъци с богато биоразнообразие или такива от значение за храненето, нощуването, почивката на птици и други животни през цялата година. Площта на тази зона е около 55 ха.

Предназначение на зоната

Предназначението на тази зона е да опазва богатството и качествата на попадащите в нея местообитания, както и да осигури основните екологични изисквания на обитаващите "Пода" видове.

Режими на зоната

В зоната са забранени всички дейности с изключение на:

1. Природозащитни дейности за видовете, съобществата и за поддържане и възстановяване на екологичните качества на местообитанията;
2. Аварийни работи;
3. Премахване на неместни растителни и животински видове;

4. Редуциране числеността на скитащи котки и кучета;
5. Събиране на семенен материал и на диви растения и животни, освен за научни и природозащитни цели и с научно-изследователска дейност и екологичен мониторинг.

Норми

1. Дейностите по редуциране числеността на скитащи котки и кучета се извършват от администрацията на защитената местност и само с живо ловящи средства, като уловените животни се предават в приемници или се пускат далече от защитената местност;
2. Дейностите по т.3, т. 5 и т. 6 се извършват с писмено разрешение на администрацията на защитената местност.

ЧАСТ 4: ПРОГРАМИ И ПРОЕКТИ

4.1. Управление на природните компоненти

4.1.1. Програма за екологичен мониторинг

Програмата е основа за успеха в природозащитните и управленческите дейности в местността. Функционирането ѝ е възможно само в тясно сътрудничество с други институции и организации.

- Проект – Изграждане на система за екологичен мониторинг

Предвиждат се поредици от срещи и работни групи за : (1) определяне показателите за мониторинг във връзка с целите за управление на защитената местност; (2) разработване на методики и процедури за снемане на всеки показател; (3) определяне на ролите и задълженията на заинтересованите от мониторинга партньори; (4) разработване на споразумения и договори за екологичен мониторинг, както бюджети и графици.

- Проект - Мониторинг на орнитофауната в защитената местност

Проектът предвижда мониторинг на гнездещите, мигриращите и зимуващите видове птици, както и актуализиране на съществуващата база данни.

- Проект – Мониторинг на важни природни и антропогенни фактори

С този проект се цели постоянното проследяване на съществени заплахи за биоразнообразието, показатели за състоянието на средата и др.

4.1.2. Програма за опазване и поддържане на местообитанията

- Проект - Увеличаване площта на водните огледала

Предвижда се окосяване на тръстиката в отделни участъци, като по този начин ще се увеличи площта за хранене и почивка на водоплаващите птици.

- Проект – Възстановяване на местообитания

Чрез отстраняване на растителността в отделни участъци ще се възстановят местата, където в близкото минало е гнездил кафявокрилия огърличник. Ще се построят насипни острови, осигуряващи безопасни и сигурни места за гнездене на: речната рибарка; белочелата рибарка; речния и морски дъждосвирец.

4.1.3. Програма за опазване на видовете

- Проект - Охрана на смесената колония

Проектът предвижда организиране на доброволци за осигуряване на постоянно наблюдение от разстояние в района на колонията и реагиране при поява на опасност за нея.

4.2. Управление на посетителите

4.2.1. Програма за развитие и поддържане на туристическата маркировка

- Проект - Поддържане на маршрутната пътека

Включва дейности па маркиране на пътеката, поставяне на информационни и указателни табели и тяхното поддържане.

- Проект - Изграждане на екранизиращи съоръжения до басейните с гнездещи птици

Проектът предвижда създаването и поддържането на прегради (екрани) от тръстикови рогозки, намаляващи до минимум безпокоенето на птиците през размножителния период.

4.2.2. Програма за мониторинг на туристите

- Проект – Мониторинг на туристите

Ще доразработи вече съществуващата система за мониторинг и управление на туристическия поток на база посетители на Природозащитния център и посетители на защитената местност. Данните ще послужат за усъвършенстване на програмата за определяне на границите на допустимо натоварване на местността.

4.2.3. Програма за обезпечаване и безопасност на туристическия поток

- Проект – Безопасност на туристите

Безопасността на туристите при посещение в защитената местност е основен приоритет за администрацията на природозащитния център. Ще се доразработи системата за информиране на посетителите и маркиране на потенциално опасните места (основно наблюдателната кула). Проектът предвижда поддръжка и ремонт на това техническо съоръжение.

4.2.4. Програма за подобряване инфраструктурата на ПЗЦ"Пода"

- Проект – Вертикална планировка на ПЗЦ"Пода"

Този проект предвижда дейности по подобряване състоянието на пътя към центъра и дворното пространство, с цел улесняване на туристическия поток.

4.3. Образование и обучение

Природозащитното образование е част от работата на Природозащитния център. Натрупаният тригодишен опит очертава отлични възможности за бъдеща съвместна работа с детски градини, училища, специализирани учебни паралелки, центрове за работа с деца, висши учебни заведения и включването в местната общинска образователна програма. Проявеният постоянен и нарастващ интерес към тази част от работата на центъра доказва необходимостта от назначаването на допълнителен персонал, за да могат да се дообогатят и използват възможностите на центъра. Това е възможно само ако се извършва в тясна връзка с програмата "Функциониране на администрацията".

4.3.1. Програма за образователни дейности

- Проект - Природозащитно образование
 - "Биологичното разнообразие в ЗМ"Пода" – създаване на пътуваща изложба, като ефективен начин за връзка с обществеността.
 - В бъдеще се предвижда развиването на още теми, които ще имат и популяризиращо значение за защитената местност. Такава програма може да привлече и спонсори.
 - Досегашният опит показва необходимостта от създаването на пакет от образователни материали, базирани на основни елементи от биоразнообразието на местността.
 - Създаване и дообогатяване на архив от ламинирани постери на природозащитна тематика. Това ще доведе до тяхното ефективно опазване и дълготрайно използване при изготвянето на тематични изложби.
- Проект - Обучение

Администрацията на Природозащитния център разглежда като приоритет използването на възможностите на защитената местност за обучение. Проектът предвижда курсове за обучение на различни целеви групи, свързани с "Пода". Той е продължение на станалото вече традиция подпомагане на учебните програми на някои висши учебни заведения чрез провеждане на учебни практики и стажове, изготвяне на курсови и дипломни работи, както и обучението на доброволци от района. Чрез това се цели изпълнението на някои от дейностите в защитената местност да се поеме от тях. Ще се търсят и възможности за допълнително финансиране от спонсори.

4.4. Партньори и местни общности

Работата с партньорите и общностите е от особена важност за администрацията на защитената местност. Тя се изразява основно в доразвиване на механизмите за редовна комуникация с всички заинтересовани страни, имащи отношение към територията. Много от дейностите в тази насока все още не са обсъждани от широката общественост. На тях обаче не трябва да се гледа като на програми и проекти, а като на обикновени средства за взаимодействие при решаването на в конкретни ситуации съвместно с групи от обществеността, институции, ведомства и общински организации. Това е възможно само при тясна взаимовръзка с работата по програмите: "Управление на природните компоненти", "Управление на посетителите", "Образование и обучение" и "Функциониране на администрацията".

- Проект – Укрепване местната структура на БДЗП

Приоритет в този проект е привличането на местните доброволци от БДЗП и създаването на механизми за редовна комуникация и участието им в процесите на вземане на решения, засягащи управлението на ПЗЦ"Пода" и местността, доколкото това е възможно .

4.5. Функциониране на администрацията

Наличието на администрация и опазването на защитената местност не трябва да се разглеждат поотделно. Разположен на един от основните подстъпи към територията, центърът (администрацията) осъществява контрол на всички посещения. По този начин броят на нарушенията като: браконьерство, изхвърляне на битови отпадъци в местността и изземване на пясък бяха сведени до минимум.

4.5.1. Програма за финансови механизми

През тригодишното си функциониране в Природозащитен център "Пода" бяха развити механизми за генериране на собствени средства (чрез фирмата на БДЗП- "Неофрон"ЕООД). Приходите обаче все още са недостатъчни за постигане на устойчивост. Изготвеният Бизнес план за развитието на центъра дава допълнителни насоки за пазарните възможности, както и за увеличаване спектъра от предлаганите продукти и услуги.

4.5.2. Програма за развитие на човешките ресурси

Понастоящем няма система за развитие на персонала. Преди да бъде изпълнявана тази програма е необходим задълбочен анализ на многофункционалността на центъра и възможностите за неговото развитие.

- Проект – Образователни дейности в ПЗЦ"Пода"

Проектът предвижда назначаването на допълнителен персонал за да се оптимизира програмата "Образование и обучение", като се разширят параметрите на работа в тази област

4.5.3. Програма за обществена информация и връзки с обществеността

Посочват се дейности свързани със Стратегията за връзки с обществеността, които не са включени в други програми.

- Проект – Популяризиране на защитена местност "Пода"

Проектът цели широко разпространение на информация за защитената местност чрез доразработка и тиражиране на информационния пакет с материали (диплянки, картички и др.) сред туристическите бюра, фирми, доброволци, сродни организации и други посетителски центрове. Създаване на видеофилм за ЗМ "Пода". Създаване на календар на публичните изяви (празници, международни дни, тематични изложби). Актуализиране на интернет-страницата за защитената местност и ПЗЦ "Пода", както и редовното подновяване на информацията. Издаване на информационния бюлетин "Пода".

- Проект – Създаване на трайна информация за защитена местност "Пода"

Поддържане, подновяване и поставянето на нови информационни и рекламни табели около самата защитена местност и в гр.Бургас.

- Проект – Използване възможностите на средствата за масова информация

Проектът предвижда доразработване на програмата за взаимодействие с националните и регионални средства за масова информация и оптимизиране на системата от редовни съобщения за медиите.

5.0 ТРИГОДИШЕН ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ПЛАНА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ЗМ“ПОДА”

№	Програми, проекти и основни дейности по изпълнението им	Изпълнител	Средства по години (в хиляди лева)			забележка
			2001	2002	2003	
4.1 Управление на природните компоненти						
	<i>4.1.1. Програма за екологичен мониторинг</i>					
	Изграждане на система за екологичен мониторинг на защитената местност <ul style="list-style-type: none"> Проучване на възможностите за финансиране Разработване програма за екологичен мониторинг Възлагане на разработка и външни услуги 	БДЗП Външен				Изготвяне на самостоятелен проект
	Мониторинг на орнитофауната в защитената местност <ul style="list-style-type: none"> Оптимизиране на методиката 	БДЗП				Изпълнява се от ПЗЦ“Пода”
	Мониторинг на важни природни и антропогенни фактори <ul style="list-style-type: none"> Мониторинг на ползванията Мониторинг на туристическото въздействие 	БДЗП				Изпълнява се от ПЗЦ“Пода”
	<i>4.1.2 Програма за опазване и поддържане на местообитанията</i>					
	Увеличаване площта на водните огледала <ul style="list-style-type: none"> Организиране на доброволци и осигуряване на необходимата техника 	БДЗП Външен	1	2	1	
	Възстановяване на местообитания <ul style="list-style-type: none"> Организиране на доброволци и осигуряване на необходимата техника 	БДЗП Външен	1	2	1	
	<i>4.1.3. Програма за опазване на видовете</i>					
	Охрана на смесената колония	БДЗП				При необходимост
4.2 Управление на посетителите						
	<i>4.2.1. Програма за развитие и поддържане на туристическата маркировка</i>					
	Поддържане на маршрутната пътека	БДЗП				

	<ul style="list-style-type: none"> Изготвяне и поставяне на информационни и указателни табели 	Външен	1	1	1	
	Изграждане на екранизиращи съоръжения до басейните с гнездещи птици	БДЗП		1		
	<ul style="list-style-type: none"> Организиране на доброволци и осигуряване на необходимите материали и техника 					
	<i>4.2.2. Програма за мониторинг на туристите</i>					
	Мониторинг на туристите	БДЗП Външен		3		
	<ul style="list-style-type: none"> Доразработване системата за мониторинг семинари възлагане на разработка 					
	<i>4.2.3. Програма за обезпечаване и безопасност на туристическия поток</i>					
	Безопасност на туристите	БДЗП Външен		2		
	<ul style="list-style-type: none"> Изготвяне на експертна оценка за техническото състояние на наблюдателната кула, при необходимост – извършване на основен ремонт 					
	<i>4.2.4. Програма за подобряване инфраструктурата на ПЗЦ "Пода"</i>					
	Разработване на проект за вертикална планировка	БДЗП Външен		30		
4.3. Образование и обучение						
	<i>4.3.1. Програма за образователни дейности</i>					
	Природозащитно образование	БДЗП Външен	1	5		
	<ul style="list-style-type: none"> Преносима образователна експозиция "Биологичното разнообразие в ЗМ"Пода" възлагане на разработка 		1	1	1	
	<ul style="list-style-type: none"> Пакет от образователни материали семинари възлагане на разработка материали 					
	<ul style="list-style-type: none"> Архив от ламинирани постери 		1	0,5	0,5	
	Обучение	БДЗП Външен				
	<ul style="list-style-type: none"> Провеждане на стажове и практики в ЗМ"Пода" 		0,1	0,1	0,1	
	<ul style="list-style-type: none"> Изготвяне на дипломни работи 					
	<ul style="list-style-type: none"> Курсове за обучение на персонала 		0,5	1		

4.4. Партньори и местни общности						
	Укрепване местната структура на БДЗП <ul style="list-style-type: none"> • Инициране и подпомагане при извършването на конкретни природозащитни дейности • Подпомагане с материали и техника 	БДЗП Външен	5 1	5 1	5 1	
4.5. Функциониране на администрацията						
	<i>4.5.1. Програма за финансови механизми</i>					
	Изготвяне на "Бизнес план за развитието на ПЗЦ"Пода"	БДЗП Външен	1			
	<i>4.5.2. Програма за развитие на човешките ресурси</i>	БДЗП Външен				
	"Образователни дейности в ПЗЦ"Пода" <ul style="list-style-type: none"> • Назначаване на допълнителен персонал 	БДЗП Външен	6	6	6	
	<i>4.5.3. Програма за обществена информация и връзки с обществеността</i>					
	Популяризиране на защитена местност "Пода" <ul style="list-style-type: none"> • Доразработка и тиражиране на дигиталната за ЗМ"Пода" • Изготвяне на видеофилм за ЗМ"Пода" • Публични прояви • Актуализиране на интернет-страницата • Възстановяване издаването на бюлетин "Пода" 	БДЗП Външен	2 1 2 1 0,2	1 10 2 0,1 0,2	1 2 0,1 0,2	
	Създаване на трайна информация за защитена местност "Пода" <ul style="list-style-type: none"> • Поддръжка и поставяне на нови информационни и рекламни табели 	БДЗП Външен	1	10	2	
	Използване възможностите на средствата за масова информация <ul style="list-style-type: none"> • Оптимизиране на системата от редовни съобщения за медиите 	БДЗП	0,5	0,5	0,5	
4.5. Годишни административни разходи за ПЗЦ"Пода"						
	Заплати	БДЗП Външен	23	23	23	
	Режийни		10	10	10	
	Общо		60,3	117,4	55,4	

РЕЧНИК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ ТЕРМИНИ И СЪКРАЩЕНИЯ

Абиотичен	отнасящ се до неживата природа (температура, светлина и др.);
Ареал	област на географско разпространение на живи организми (вид, род, семейство и т.н.) или определен тип биотични съобщества;
Асоциация	съвкупност от разнородни популации с название от доминиращ вид или видове, основна класификационна единица на растителната покривка;
БАН	Българска академия на науките
БДЗП	Българско дружество за защита на птиците
Безпокойство	резултата от различни човешки дейности върху дивите животни, изразяващ се в уплашено, възбудено или раздразнено състояние и невъзможност да осъществяват присъщите им поведенчески действия в заетата от тях зона. Води до отрицателен за животното резултат - от изменения в поведението до напускане на естествения му район на обитаване;
Биом	област или група области (природно – климатична зона), които имат характерни климатични или други физически условия, необходими за развитието на приспособените към тях растения и животни и комплексите от тях; крупно системно-географско подразделение в пределите на дадена географска зона;
Биотичен	отнасящ се до живите организми и живата природа;
Бракониерство	нарушаване на законовите норми за опазване на природните ценности с цел лично облагодетелстване; включва всички форми на посегателства към всички типове природни ценности, включително: <ul style="list-style-type: none">- Убиването, улавянето, преследването и нараняването на диви животни, вземане, пренасяне и превозване на намерени ранени и убити животни или разпознаваеми части от тях, събиране на яйца и индивиди, търговия с диви животни.- Престой или движение на лица на територията на местността с извадени от калъф и сглобени гладкоцевни и нарезни пушки, огнестрелно оръжие с автоматична и полуавтоматична стрелба. Бракониерството представлява престъпление по Наказателно-процесуалния кодекс с изключение на маловажните случаи, които се считат за административни нарушения;

БШПОБ	Българо-швейцарска програма за опазване на биоразнообразието
ДВ	Държавен вестник
Дива природа	участък от природата, който не е нарушен от дейността на човека, естествен ландшафт с характерни диви растения и животни и съобщества от тях;
Екологичен коридор	територия, която осигурява връзката на популации, съобщества, екосистеми или местообитания и осигурява безпрепятствената миграция на индивиди и генетичен материал;
Екологична сукцесия	последователна естествена смяна на една екосистема с друга под въздействието на фактори, които съществено изменят или разрушават първоначалната и се създават условия за развитието на друга екосистема, по-приспособена към новите условия;
Екосистема	естествена единица, единен природен комплекс, органична съвкупност от неживата среда (грунд, вода, въздух) с обитаващите я живи организми; открита и относително стабилна във времето и пространството система, функционираща като единно цяло и осъществяваща кръговрата на веществата и енергията на заетата от нея площ;
ЕС	Европейски съюз
Застрашен таксон	таксон, чиято численост на популациите и област на разпространение намаляват по начин, по който в определен обозрим период може да престане да се среща в дадения район (локално застрашен), в страната (национално застрашен) или на планетата (глобално, световно застрашен); съществуват подробни международно признати класификации на степените на застрашеност и критериите на определянето им;
Защитен таксон	таксон, поставен под режим на опазване със закон или друг нормативен документ, за който се забраняват всички действия, които могат да нанесат вреди на индивидите, на гнездата или леговищата им, на местата, които те обитават, включително безпокойство, вземане на намерени мъртви индивиди, пренасяне и т.н.;
ЗЗТ	Закон за защитените територии (1998 г., обн. ДВ бр. 133 от 11.11.1998 г.; изм. ДВ бр. 98 от 12.11.1999 г.; изм. и доп. ДВ бр. 28 от 4.04.2000 г.; изм. ДВ бр. 48 от 13.06.2000 г.)
ЗТ	Защитена територия
Климакс	последен, относително устойчив стадий на естествено развитие на растителното съобщество и на екосистемата като цяло, който най-пълно съответства на екологичните условия в дадената местност в съответния период;

Консервационно значим	вид или друг таксон, съобщество, екосистема, природно местообитание, признати в научно издание за застрашени в някаква степен или притежаващи съществена екологична роля (напр. включени в национални или международни червени книги или списъци, в приложения към конвенции или директиви и други подобни документи);
Масова проява	организирана културна, спортна или с обществен характер дейност с участието на група хора надвишаваща 50 човека;
МВР	Министерство на вътрешните работи
МО	Министерство на отбраната
Мониторинг	продължително във времето еднотипно проследяване състоянието на даден показател, фактор, структура и т.н. с цел оценка, прогнозиране, контрол и въздействие за тяхното оптимизиране; система за наблюдения;
МОСВ	Министерство на околната среда и водите на България
Орнитологично важно място	природозащитно значима територия или акватория, определена по международно признати цифрови критерии на BirdLife International и включена в световната мрежа от такива места; местата са признати като елементи на европейските екологични мрежи по Директивата за птиците и директивата за хабитатите; в България има 50 ОВМ, идентифицирани и обект на мониторинг от Българското дружество за защита на птиците;
ПДК	Пределно допустима концентрация
Поддържащи и възстановителни и дейности	комплекс от мерки и действия, които целят осигуряването на условия за поддържане настоящото състояние на дадени компоненти на природната средата или възстановяване на желано предишно тяхно състояние (напр. възстановяване на увредени находища на растителни видове и местообитания на животински видове; паша; рекултивация на ерозирани участъци чрез зачимяване или затревяване);
Популация	съвкупност от индивиди на даден вид, обединени от генетично родство, взаимни връзки и обитаващи определена територия или акватория, отнасящи се към една или няколко граничещи екосистеми; индивидите от популацията се характеризират с еднотипни външни признаци, сходни адаптации, единна специфична реакция спрямо средата; популацията се характеризира със своя демографска и териториална структура, специфичен тип динамика на числеността си, общо биологично сигнално поле, които като цяло обезпечават популационното единство, самостоятелното ѝ съществуване и развитие и съответните взаимодействия с останалите елементи на обитаваната среда;

Природно местообитание	естествени или близки до естествените сухоземни или акваториални области, характеризиращи се със специфични географски, абиотични и биотични особености; типовете екосистеми, отличаващи се с определена хомогенност, характерен облик и относително еднообразни условия;
Програма "CORINE biotopes"	общоевропейска програма за събиране, координиране и осигуряване на постоянна информация за състоянието на околната среда и природните ресурси в Европа; в България функционира от 1994 г., природозащитно значимите места са идентифицирани в 141 сайта;
Режим на опазване	съвкупността от разрешени и забранени действия за дадена територия, определени от закона и целите, функциите и предназначението на въпросната територия;
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите (към МОСВ)
Рядък таксон	таксон, чиято численост на популацията е сведена до минимум или има силно разпръснато разпространение; една от категориите застрашени таксони , напоследък избягвана поради трудности в категоричното ѝ определяне и припокриване с другите;
Сайт	в CORINE Biotopes Project – място, район, територия от особена природозащитна ценност, определена на базата на международно признати критерии;
Съобщество	система от съвместно живеещи в границите на определено пространство организми, представени от своите индивиди и популации; може да се разглежда като съставено от растително (фитоценоза) и от животинско (зооценоза) съобщества;
Таксон	наименование на класификационните единици, отразяващи мястото в системата на даден организъм (основни таксони – форма/вариетет, подвид, вид, род, семейство, разред, клас, тип, царство);
Управление	единен и научно обоснован комплекс от мерки, целящ постигане на определените по закон цели, функции и предназначение на защитената територия (включително охрана, контрол, преки природозащитни действия на терена, регулиране на ползванията, природозащитно образование и осведомяване на обществеността и т.н.);
Уязвим таксон	една от категориите застрашени таксони , отнасяща се до таксони, чиито екологични и биологични особености обуславят рязко влошаване на състоянието на популациите им дори при еднократни или незначителни изменения на средата или човешки въздействия;
Хабитат	виж Природно местообитание ;

**BirdLife
International**

международна природозащитна организация, представляваща федерация от национални природозащитни организации на над 100 страни в целия свят, обединени от общи подходи, при-родозащитни програми и взаимно подпомагане, включително финансово; създадена през 1927 г., с над 2 млн. члена, представител за България е Българското дружество за защита на птиците; главната задача е опазването на природата чрез опазване на редките видове, природно ценните места (територии и акватории) и местообитанията, както и устойчиво използване на природните ресурси, природозащитно образование и възпитание;

БИБЛИОГРАФСКА СПРАВКА

- Александрова, К., 1967. Кефаловите риби в езерата по българското Черноморие. - Изв. на НИИРСО, Варна, т.VIII: 263-294.
- Бондев, Ив.; С.Симеонов, 1979. Влияние на замърсяването върху динамиката на висшата блатна растителност в местността "Пода" край Бургас. - сп. "Екология", 5, БАН, 1979: 3-9.
- Бондев, Ив.; С.Симеонов, 1981. Възстановяване на растителната покривка в събирателните езера в местността "Пода" край Бургас след пускането на биологично пречистени отпадъчни води в тях. - сп. "Екология", 9, БАН, 1981: 28-35.
- Велчев, В., П.Василев. 1976. Еколого-биологично и фитоценологично проучване на пясъчната лилия (*Ranunculus maritimum* L.) в района на Созопол. - Фитология, 5: 3-20.
- Воденичаров, Д., 1962. Принос към водорасловата флора на България. IV. - Изв. на Бот. Инст., X: 145-159.
- Воденичаров, Д.; Ст.Драганов; Д.Темнискова, 1971. Флора на България. I Водорасли. - София.
- Вълканов, А., 1936. Бележки върху нашите бракични води. 2. Опит за тяхното хидрогеографско и биологично проучване. - Год.Соф.Унив., т.3: 209-341.
- Вълканов, А., 1936. Бургаските блата. - Рибарски преглед, N5: 69-71.
- Върбанов, В., 1934. Някои редки видове за нашата фауна и грижи за тяхната закрила - Ловец, N11: 5-6.
- Георгиев, Ж., 1967. Видов състав на ихтиофауната на българските черноморски езера. - Изв. на НИИРСО, Варна, т. VIII, 221-228.
- Георгиев, Ж., 1976. Птиците на Черноморието между Бургас и Варна. - В: Сухоzemна фауна на България. С., БАН: 261-286.
- Димов, И., 1967. Сезонна и годишна динамика на биомасата на зоопланктона в някои езера по българското черноморско крайбрежие. - Изв. на НИИРСО, Варна, т.VIII: 157-176.
- Иванов, К.; А.Рождественски; А.Сотиров; Д.Воденичаров, 1964. Езерата в България. - Публ. Инст. по Хидрол. и Метереол., София, XVI, 242 с.
- Карапеткова, М.; М.Живков, 1995. Рибите в България. - Изд."Гея-Либрис": 247 с.

- Консулов, С., 1912. Материали за изучаване фауната на България. Rotatoria. - Год.Соф.Унив., /1911-1912/.
- Константинов, Г., 1935. Блатата Мандра и Вая. - Рибарски преглед, N9: 131-132.
- Костадинова, И. 1997 (съст.) Орнитологично важни места в България. БДЗП, Природозащитна поредица. Книга 1, София, 1-176.
- Кънева-Абаджиева, В.; Т.Маринов, 1967. Динамика на зообентоса в нашите крайморски езера за периода 1964 - 1966 г. - Изв. на НИИРСО, Варна, т. VIII: 177-196.
- Лимонов, П., 1938. Рибното богатство на бургаските блата (сладководните риби в тях). - Рибарски преглед, N2: 22-23.
- Михайлова, М., 1961. Хидробиологични изследвания върху Мандренското езеро във връзка с рибностопанското му използване. - Год.Соф.Унив., т.53, 1: 57-122.
- Найденев, В., 1967. Хидробиологични изследвания върху водоемите в южното Черноморие и Странджа в България. I. Cladocera, Calanoidea, Cyclopoida. - Изв. на Зоол. Инст., XXIV: 57-95.
- Национален план за приоритетни действия по опазване на най-значимите влажни зони на България. - МОС, 55 с.
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие. Основни доклади.- том I, 1993: 663.
- Нечаев, А., 1938. Особенности на Мандренското блато в хидрологично и риболовно отношение. - Рибарски преглед, N5: 72-73.
- Петков, П., 1921. Принос към изучаване българските Odonata. - Год. на Соф. Унив., II, Физико-математически факултет., XV-XVI, 1918-1919 - 1919-1920: 1-39.
- Петрова, В., 1967.Сезонна и годишна динамика на фитопланктона в българските крайморски езера с рибостопанско значение. - Изв. на НИИРСО, Варна, т.VIII: 131-156.
- Простов, А., 1964.Изучаване на орнитофауната в Бургаско. - Изв. на Зоол.и-т с музей, БАН, 15: 5-68.
- Простов, А.; Д.Смилова, 1983. Орнитологичната колекция на отдел "Природа" при Окръжна дирекция "Културно-историческо наследство"-Бургас. - Орн. инф.бюл., N13-14: 14-30.
- Рождественски, А., 1967. Промени в хидрологичния и хидрохимичния режим на по-важните в риболовно отношение български езера край Черно море. - Изв. на НИИРСО, Варна, т.VIII: 93-130.

- Симеонов, С., 1984. Динамика на флората и растителността в местността "Пода" край гр.Бургас. - "Странджанско-Сакарски сборник" - том II, кн.I, 1984: 228-230.
- Симеонов, С., 1985. Видов състав на водораслите във водните резервоари на местността "Пода" до Бургас - Фитология (София), 29: 45-48.
- Симеонов, С.; Т.Мичев; Д.Нанкинов. 1989. Фауна на България. Т.20 Aves. Ч. I. С., БАН.
- Цветков, Л., 1955. Хирономидната фауна на българските черноморски езера. - Изв. на Зоол. Инст., IV: 214-249.
- Червена книга на НР България .1985. Т. 1 Растения. БАН, 1-447.
- Червена книга на НР България, 1985. Т. 2. Животни. БАН, 1-183.
- Шкорпил, К., 1926. Опис на старините в Черноморската област - изд. на Народния музей.
- Шкорпил, К., 1931/32. Археологически бележки за Черноморското крайбрежие - Известия на бълг. арх. и-т; т.6.
- A management plan for a protected wetland of international importance: Palude Brabbia. - By; Fabio Casale, LIPU, Bruxelles, 5 October 1994.
- Cruz-Pizaro, L., 1993. Function of zooplankton in lake ecosystems. - In: Salanki, J., P. Biro (eds.), Limnological bases of lake management, Proceed. ILEC/UNEP Int. Training Course, Tihany, Hungary, 11 - 23 October, 1993: 41-59.
- De Bernardi, R., 1993. Biomanipulation in conservation and management of lakes. - In: Salanki, J., P. Biro (eds.), Limnological bases of lakes management, Proceed. ILEC/UNEP Int. Training Course, Tihany, Hungary, 11 - 23 October, 1993: 161-171.
- Draganov, St., M.Stoyneva, J.Boyadjiev, 1994. Bulgarian Botanical Nomenclature and Terminology.- Ann. Univ.Sof.:
- European guidelines for the preparation of Site management plans for protected and managed natural and semi-natural areas. - A format for a site management plan, Twinning Group of Eurosite, 1992.
- Interim Management Plan for the Wicklow Mountains National Park. - By: P. Warner; Period of the plan: 30/04/91 to 31/12/93.
- G. Toth, L., J. Padisak, 1982. Attempt at a multifactor estimation of the eutrophication of the Tihany area of Lake Balaton. I. Introductory, considerations, methods, algological indices. - Bot. Kozlem, 69 (1 - 2): 71-84.

Olrik, K., 1994. Phytoplankton. - Ecology. Ministry of the Environment, Danmark. Danish Environmental Protection Agency.

Petkoff, St., 1919. Matériaux pour la flore algologique du littoral bulgare de la mer Noire. - Sp. BAN, XVIII, 8: 25-135.

Site management planning for conservation. - Proceedings of the Training Course, Gdansk, Poland, 09 - 15 April 1994.

Tucker G.M.; M. F. Heath, 1994. Birds in Europe. Their Conservation Status. BirdLife Conservation Series No. 3, Cambridge, 1-600.